

ISSN 1857-4424

Nr. 3 (93) • Casa de Creație a Republicii Moldova • martie 2019

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Sumar

AURELIA DOBJANSCHI

„Universitatea bunicilor” la Telenești.....1

ANA BOTEZAT

Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi.....2

OLESEA SIMA

Dorurile 3

SOFIA BUTNARCIUC

Grigore Vieru – poet al neamului 4

ELENA CULIN

Sărbătoare a memoriei.....4

TATIANA BUTNARU

Sensuri mioritice în poezia lui Vasile Romanciuc.....5

EUGENIA CONDORACHE

Colegiul de muzică și pedagogie din Bălți la ceas aniversar 7

DUMITRU PĂSAT

Alec Russo despre filonul de aur al creației folclorice 8

GRIGORE GRIGORESCU

Academie de Omenie în filosofia folclorului.....12

INA AGACHI

Renovată și cu activitate diversificată 14

ANDA VAHNOVAN

Setea de viață.....15

ALLA GRĂJDIANU

„Ion Creangă – leagănul copilăriei noastre” 15

OLESEA GÎRLEA

Dumitru Apetri – un colecționar subtil
de trasee existențial 16

VERA NASTAS

Scriitorii care ne unesc.....18

IANA MANOILĂ

Modernizarea disciplinelor muzicale teoretice
prin aplicarea TIC 19

AURICA MORCOV

Întoarcerea la etichetă.....21

ANNA PRODAN

Ion Creangă – vocea copilăriei eterne 22

DARIA ROȘCA

Vocația cititului împreună.....22

ANGELA URSACHE

Anul 2019 – Anul Familiei!.....23

Acest număr al revitei este ilustrat
cu picturi de Nicolae Grigorescu (1838–1907).

Nicolae Grigorescu. Țiganka de la Ghergani

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș

dr. Mariana Cocieru

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPTORUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

AURELIA DOBJANSCHI, DIRECTOR ADJUNCT, BPR „V. ALECSANDRI” TELENEȘTI

„Universitatea bunicilor” la Telenești

Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri” a lansat un Serviciu Modern de Bibliotecă – *Universitatea bunicilor*. Ideea a fost inspirată de la bibliotecile de peste hotare și implementată aici pentru a demonstra că biblioteca este un centru comunitar, care adună lume bună în diverse activități. Acest serviciu are drept scop întrunirea bunicilor, care au activat pe parcursul vieții în diferite domenii, iar la bibliotecă se vor reuni la o ceașcă de ceai într-un mediu relaxant pentru socializare. Unul din obiectivele principale este dobândirea noilor abilități de comunicare și socializare pentru persoanele de vârstă a treia. Implicându-se în activitățile organizate în cadrul ședințelor *Universității bunicilor* se vor familiariza cu informații utile și variate din diferite domenii. Aici vor avea loc întâlniri cu specialiști din instituțiile cu care colaborează biblioteca. Festivitatea de lansare a

acestui nou serviciu s-a desfășurat într-o atmosferă caldă și prietenoasă. Oaspeții ședinței de lansare au fost profesori, bibliotecari, funcționari publici și reprezentanți ai altor instituții din teritoriu.

Participanții, la începutul întrunirii, au îndeplinit niște chestionare în care au specificat tematicile care și-ar dori să fie discutate în cadrul serviciului. Deoarece acest serviciu este implementat de a activa într-o variantă mai deosebită, *bunicii studenți* se vor prezenta la ședințe cu mape și agende, în care vor sistematiza materialele primite de la moderatorii întrunirilor. La activitatea recentă cei prezenți au primit câte un set de materiale cu maxime și aforisme despre carte și învățătură, necesare pentru cultura generală, care va fi parte componentă a portofoliului fiecărui beneficiar. Pe parcursul ședinței cei prezenți au dialogat, au făcut schimb de opinii

despre modalitatea de organizare a acestui serviciu.

Din numele generației tinere Isabela Guseinov, eleva clasei a VI - a, Gimnaziul *Mihai Eminescu*, Telenești a venit cu un cuvânt de salut și le-a dedicat bunicilor o poezie frumoasă. Apoi și alți participanți și-au deschis larg sufletul și au recitat poezii din creația proprie. Printre ei a fost și domnul Tudor Roșca, autor a 2 culegeri de versuri. La întâlnire au participat reprezentanții unor instituții, care vor fi partenerii activităților organizate pe parcurs, ei și-au expus părerea despre acest eveniment.

Inspectoratul General al Poliției a organizat Proiectul Național *Bunicii grijului*, predestinat implicării bunicilor în viața comunității, în securitatea rutieră. Ruslan Bodron, ofițer superior al serviciului *Interacțiune Comunitară*, prezent la aceasta activitate, a salutat inițiativa biblio-

tecii de încadrare a generației de aur în cadrul acestui serviciu deosebit. Dumnealui a constatat, că: *Evenimentul acesta este un proiect de suflet pentru toți bunicii. Buncii sunt un tezaur pentru noi și mă bucur că sunt receptivi. Vă doresc să vă bucurați de viață, să trăiți orice clipă din plin.*

Cu aprecieri deosebite au venit mai mulți specialiști respectați din localitatea noastră, printre ei au fost și: doamna Victoria Vicol, logoped în cadrul Serviciului de Asistență Psiho - Pedagogică în subdiviziunea Direcției Educație Telenești: *Este o inițiativă foarte bună. M-au impresionat temele enunțate. Sper să fiu un sprijin pe viitor în ceea ce s-a propus în cadrul acestui serviciu și nu-mi rămâne decât să-i doresc succes.*

Cornelia Jero, profesoară de limba franceză, pensionară, 84 de ani, a menționat următoarele despre acest eveniment: *A fost o activitate de nota*

10. Biblioteca este unicul loc unde ei pot să se relaxeze, să socializeze, să comunice. Aici găsim răspuns la multe întrebări, care ne frământă. Astfel de activități ne ajută să ieșim din monotonia cotidiană a vieții.

Tudor Roșca, specialist la Primăria Telenești: *Este o activitate binevenită, interesantă. Tema care a fost discutată referitor la buncii este una importantă și educativă.*

Maria Vleju, șef adjunct la Direcția Educație, Telenești a apreciat lansarea serviciului, menționând că: *De regulă aici, la bibliotecă, se întâmplă lucruri foarte frumoase și inițiative deosebite. Doamna Aurelia este un izvor de idei utile. Să gândești pentru buncii o universitate și să încerci să aduni și să molipsești cu ideea asta atâția oameni frumoși este o reușită. La această activitate de bun augur am venit cu două exemplare de carte „Gândind gândirea*

gândesc cu firea” este o antologie de a spune aforisme ale autorului Vlad Pâslaru, un cunoscut om de știință, pedagog, poet din Republica Moldova. Sunt sigură că beneficiarii acestui serviciu, răsfoind aceste cărțuții vor culege din ele multă înțelepciune, pe care o s-o adune la arsenalul bogat de cunoștințe. Vă dorim frumoase realizări.

Doamna Eleonora Popuiac, casnică a remarcat: *Am primit o doză de satisfacție deosebită participând la această întâlnire de suflet. De câte ori vin la bibliotecă de atâtea ori mă întorc acasă plină de optimism și încredere. La sfârșitul întrunirii, participanții au plecat acasă bine dispuși, dându-și întâlnire pentru o duminică din luna următoare. Ușile Universității bunicilor sunt larg deschise pentru toți doritorii.*

Vă așteptăm cu drag la bibliotecă!

ANA BOTEZAT, ȘEF FILIALA PENTRU COPII ION CREANGĂ A BIBLIOTECII MUNICIPALE EUGENIU COȘERIU, BĂLȚI

Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi...

Așa se definea poetul Grigore Vieru. Poetul care a știut cel mai bine să așeze cuvintele Grai, Mamă, Patrie, Iubire... Și copiii bălțeni, citindu-i opera, rânduiesc aceste cuvinte și le rostesc cu mult drag, în cadrul unor evenimente culturale, care se desfășoară în Filiala pentru Copii Ion Creangă a Bibliotecii Municipale Eugeniu Coșeriu, Bălți. Luna februarie a demarat cu genericul *Grigore Vieru – Poet al Copilăriei*. În cadrul acestui program au fost organizate: *Cu roua spicului sub pleoape/Mă-ntorc spre ce mi-e sfânt și aproape*, o compoziție literar muzicală, prezentată cu multă dăruire de către elevii clasei a III – a „A”, L. T. M. Eminescu, învățătoare dna Maria Coliban.

Soare, soare, frățioare! /Hai dă drumul la izvoare, /Scoate iarba din țărână, /Spune păsării să vină!, poezii frumoase din creația poetului, au recitat cu empatie, picii din grupa *Soarele*, Grădinița Nr. 7 Guguț, educatoare dna Diana Gangu. *Grigore Vieru a fost și este/Un poet îndrăgît de copii/A fost și este floarea/*

Cea mai frumoasă din câmpii, gânduri bune din creația poetului, au adunat copiii din grupa Romanița, Grădinița Nr. 10 Miorița, educatoare dna Lilia Hajdău.

Băiețușul din ochii mamei, lectură și recital de poezii. O expoziție de carte și prezentarea video au înțregit șirul de evenimente dedicate poetului. Grigore Vieru trăiește prin poezia sa, prin *Abecedarul* cultivat

în inimele copiilor. Pe toți, pe noi, echipa, cadrele didactice, utilizatorii bibliotecii, ne adună poezia marelui poet, care ne – a lăsat ca moștenire o operă monumentală, de o muzicalitate și o frumusețe rară.

Sărut vatra și – al ei nume, /Care veșnic ne adună, scria Grigore Vieru. Cu certitudine, pe noi ne va aduna poezia lui fermecătoare...

DORURILE

(Din cartea Lisandrei)

*Oare câte doruri poartă omul
de-a lungul vieții?*

*Cineva mi-a șoptit dăunăzi că dor
ar putea veni de la doare...*

*De câte feluri or fi ele? Ce culori
are un dor? Cât ține un dor?*

Colorate sunt acele doruri, care vin din pruncie, ele miros a lapte și a iarbă proaspăt cosită. Sunt calde și ne învâluie ca o adiere de vânt sprintar. Mama, tata, prima învățătoare, casa cu brâie verzi, fântâna cu apă dătătoare de viață, nucul de la poartă cu frunze șoptinde, salcia de pe malul iazului, turtele cu mac frecat în morcotețul olecuță știrbit; măliguța cu chisălița din perje goldane, laptele turnat în ceaunul ars; vârzare și găluște în frunze; nunțile în corturi, vesele, pline de druște și vornice.

Trist e dorul acelei mame ai cărei ochi nu mai seacă de lacrimi. Ca o șalincă nevăzută îi acoperă fruntea și io împlie de cute adânci. Sunt urme lăsate de nopți fără de somn, de primii dinți, de genunchi zdreliți,

OLESEA SIMA, CHIȘINĂU

de primul fior de dragoste, de rochia albă cusută la lampa cu gaz pentru balul de absolvire, de cuvinte spuse la supărare, nelalocul lor. Și câte nu iartă inima mamei numai să-i vadă grămăjoară, acasă. Așa ca odinioară, când se ridicau copăcel... fără aripi zburânde în lumea neagră.

Frumos e dorul de dragoste. Plin de fluturi, de curcubeie și stropi de ploaie primăvărată. Îți iese în cale desculț și te îmbie să lași totul deoparte: casă, masă și alte agoniseli și să-l tot urmezi la capătul pământu-

lui. Îți răscolește prin cele mai dosite ascunzișuri ale sufletului și te întoarce pe dos și pe față, de nu mai știi cum te cheamă. Dor de aripi și zbor sunt vechile și noile iubiri. Numai noi de n-am fi atât de zgârciți în a ne iubi.

Și numai dorurile de cei plecați în veșnicie, dor cu adevărat. Se tănuiesc acolo de unde pot să te sufocă, să te ardă cu foc pe dinăuntru și pe dinafară. Te fac din om neom. Și-ți tot băgă în cap zeci, sute, milioane de întrebări. Fără sens, fără răspuns. Doar așa ca să te dărâme. Să taie din tine pe viu ca să te simți cea mai neputincioasă creatură a lui Dumnezeu. Sunt doruri cu care adormi, rătăcind printr-o altă viață. Sunt doruri cu care te trezești dimineața și o iei de la capăt pentru a mia oara, chiar dacă uneori îți pare că nu mai poți.

Presărate ne sunt dorurile cu lacrimi, zâmbete, dragoste, busu-ioc, cântece de leagăn, despărțiri și amintiri fără de preț.

Grigore Vieru – poet al neamului

Cu acest generic Biblioteca pentru copii din s. Borogani în parteneriat cu Grădinița *Andrieș* din localitate și anume cu picii din grupa *Romanița*, la 14 februarie anul curent, în incinta Grădiniței *Andrieș* a petrecut un matineu literar muzical. Pentru micii declamatori a fost un mare eveniment, am sărbătorit ziua de naștere a marelui poet Grigore Vieru, care ar fi împlinit 84 de ani. A fost organizată o expoziție de carte și petrecută revistă informativă *Omagiu sfințit prin cuvânt*, unde copii au făcut cunoștință cu operele poetului Grigore Vieru.

Măria sa Grigore Vieru a știut să slăvească limba, poporul, copilăria, soarele, curcubeul, ploaia, iarba, tot ce ne înconjoară și nu în ultimul rând mama cea mai scumpă ființă pe pământ. Pe versurile poetului au fost compuse și interpretate multe cântece de către artiștii din țară și de peste hotare.

Copiii, chiar de la o vârstă fragedă, învață poeziile lui Grigore Vieru și le recită cu mult drag la orice serbare, astfel redând dragostea de mamă, țară și de neam..

Ca vizitatori la acest matineu au fost toți copii din grădiniță alături de

educatorii dragi. Dna Maria Lungu, directoarea Grădiniței *Andrieș* ia felicitat pe micii declamatori și le-a dorit să nu uite de cartea de căpătâi a preșcolarilor *Albinuța* cât și de întreaga operă a Marelui poet Grigore Vieru.

La sfârșit copii au primit multe aplauze furtunoase, au fost multe sentimente de bucurie, de nostalgie, de tristețe.

Copii sunt cei mai minunați, excepționali pretutindeni. Important e că aceștia să fie ghidați de un educator cu suflet mare.

ELENA CULIN, ȘEFA BIBLIOTECII PUBLICE MIHAIL BEREZOVSKI

Sărbătoare a memoriei

*Bat clopotele, se-anunță deșteptarea
În suflet viu trecutul se strecoară
Și lin izvorul murmură ca marea
În satul cu o istorie milenară*

Avea dreptate cronicarul Miron Costin când spunea că cel mai mare dușman al istoriei este uitarea. A trăi fără istorie înseamnă a trăi fără amintiri. O filă din istoria satului nostru este Mihail Berizovschi.

Data de 20 februarie a devenit o tradiție pentru Biblioteca Publică din s. Căplani ca să-l omagiem pe pământeanul nostru M. Berizovschi preot, compozitor, dirijor de cor, pictor care sa născut în s. Căplani. Ca să nu dăm uitare trecutului am petrecut un eveniment foarte frumos. În programul activității au răsunat cântece religioase interpretate de Laura Calalb, Corina Bolozan, Bogdana Spătaru ș.a. și citite versuri frumoase de către elevii Felicia Iuraș, Georghiță Dana, Daniela Vrabie, Alen Grigorev. Am primit o mare plăcere să ascult o poezie religioasă recitată de Zinaida Iuraș, fostă bibliotecară. O deosebită plăcere a fost creată și

de meșterul popular Vasilisa Maxian.

În satul Căplani a fost deschis recent un muzeu ce poartă numele în cinstia pământeanului nostru Mihail Berizovschi. Locuitorii satului și oaspeții vizitează cu mare plăcere muzeul care este inclus în

traseul turistic al satului.

Cu această ocazie aduc mulțumire celor care au contribuit la organizarea evenimentului - Casa de cultură, Grădinița, Biblioteca pentru copii, APL, Gimnaziul, meșterul popular.

Sensuri mioritice în poezia lui Vasile Romanciuc

Opera poetică a lui Vasile Romanciuc se înscrie în contextul literar al timpului și se manifestă prin capacitatea nemijlocită de a transfigura realitatea curentă, de a dezvălui o complexitate de stări, sentimente, neliniști interioare, care generalizează un univers existențial specific, orientează cititorul în sfera unor meditații profunde despre existența umană, îndeamnă de a contempla toate labirinturile firii umane. În această ordine de idei, V. Romanciuc se identifică cu preocupările estetice ale unei pleiade de scriitori în tendința de a depăși convențiile timpului istoric pentru a se încadra în tiparele artei veritabile. Așa cum se accentuează în critica de specialitate V. Romanciuc, unic în felul său, atât în sfera limbajului, cât și în cea a viziunii poetice”, autorul cultivă o poezie cu un bogat spectru de expresie, ce variază de la rugăciune spre o invocare patetică a unor probleme majore din viața contemporanilor, pentru a preconiza orientarea spre o dimensiune a sacralității, a cânta și a plânge în conformitate cu tonalitatea unui temperament poetic vibrant, receptiv la neliniștile timpului istoric. Respectând cu strictețe principiile estetice ale tradiției populare, poetul își exteriorizează versul pe un făgaș al reflexivității, al trăirii interiorizate, de unde întrevide revelația metaforei poetice dintr-o perspectivă modernă, dar în același timp și, prin fondul mioritic pe care-l purtăm în sânge” [1, p.104], văzut ca matrice stilistică și particularitate esențială a culturii românești.

Spiritul mioritic se îngemănează cu ne cuprinderea cosmică în care pulsează duhul primar de baladă, este un cântec șoptit al sufletului într-un moment de intensă efervescență lăuntrică. Cadrul cosmic unde se profilează confesiunile lirice este, spațiul-mătrice” ori,

spațial-mioritic” axat pe filonul creativității populare. Ideea spațiului mioritic este expresia unui mod de viață ajuns să fie specificat prin definirea concepției ce stă la baza dăinuirii noastre.

În versul lui V. Romanciuc elementul mioritic se redimensionează din interior, găsindu-și concretizare într-un amalgam de motive grupate în jurul unui simbol fundamental. Suprapunerea straturilor mitologice aprofundează o viziune complexă, unde are loc circumscrierea imaginilor artistice de prefigurare mioritică. Așa cum sesizăm din versul lui V. Romanciuc Miorița este intuită drept: *Lacrimă locuită de soare, / Rază de lumină / de iedera tristeții / îmbrățișată. / Veșnicie din fluieraș de fag, / din fluieraș de os, / din fluieraș de soc/izvorând. (Miorița)*

V. Romanciuc păstrează succesiunea detaliilor simbolice din folclor și realizează o retrospectivă sentimentală în universul frământărilor lăuntrice ale omului pus în baza unor esențe primordiale. Cântecelele nostalgice al fluierului mioritic se asociază în plan metafizic destinului omenesc suprapus unor grave probleme existențiale, își găsește expresie în jurul aceleiași idei de

preamărire a vieții și nostalgică resemnare în fața trecerii inevitabile, în bucuria simplă de proclamare a filosoficului a fi ca dovadă supremă a existenței umane, așa cum ne îndeamnă poetul ghidat de o trăire interiorizată: *Busuioc la naștere, / Busuioc la moarte, / Floare de tristețe, / Floare de noroc. (Busuioc)*

La fel ca și dorul, hagiografia busuiocului” [2, p.5] devine, o floare cu parfum veninos” și determină autorul spre o redimensionare filosofică a vieții existenței omenești: *Viața noastră toată, / Doamne, cum încap/Între două fire / Mici de busuioc. (Busuioc)*

În această, poveste fără sfârșit” este, miere și fiere”, suferință și mângâiere”, vedem expresia unui mod de viață ajuns să fie specificat prin amplasarea cosmică într-un spațiu mioritic condensat până la saturație de idea sacralității. Poetul utilizează niște imagini de sorginte mioritică pentru a invoca cu demnitate bărbătească țara strămoșilor,... cu moștenirea lor inteligentă și socială întemeiată pe o mare epocă eroică și pe o dezvoltare normală și sănătoasă” [3, p.157]. Spiritul strămoșilor transpare printr-o viziune de solitudine nostalgică și se reflectă într-o anumită ambiguitate ontologică. În analogie cu realitățile estetice din poezia universală, este prefigurat un tărâm de himere concretizat în, singura oglindă care păstrează toate chipurile ce s-au uitat vreodată în ea”, în, singurătatea multiplicată”, pe care o percepe în mrejele tăcerii. Sentimentul dureros al singurătății cosmice este amplasat într-o lume selenară, superioară în esența ei.

De dor, de aducere-aminte, ochii mei au slobozit rădăcini la cer, (*Oglinda*), este concretizată o metaforă cu semnificații individualizatoare, fiind exprimată o culminație

emoțională, punctul de plecare al oricărei evaziuni serioase în sfera poeticului” [4, p.48], pentru că la V. Romanciuc există o sugestie mioritică, există o stare de plenitudine spirituală, care îngemănează viața și moartea, teluricul și celestul, dragostea și resemnarea. De aici survine tendința spre o nuanță mioritică invocată printr-o viziune panteistă, așa cum vedem în versiunile ce urmează: *Sub cerul nopții / el mire, ea mireasă / ca la începutul lumii, / singurei în iarba deasă. (Păstorească)*

Transpunerea în plan mitologic a nunții mioritice, îl determină pe V. Romanciuc să perceapă, o intrare nouă în mit”, ca să ajungă la, icoana jertfirii Mioarei”, atingând alte niveluri de specificare. Spectacolul nunții e lăsat în cele din urmă în plan vizionar, poetul este obsedat de ideea primară a mitului pentru a exprima o culminație emoțională, a dezvălui reperele sacre ale ființării omenești.

Figurația mioritică se concentrează într-o sinteză de ritual ca la procesiunile funerare, iar alegoria fantezistă, nuntă-moarte”, așa cum subliniază cercetătoarea E. Munteanu se înscrie ca un reflex al, nemuririi dacice” [5, p. 172]. Simbolurile de sorginte mioritică sunt trecute printr-un proces de stilizare și individualizare artistică, ele devin niște proiecții mitice cu deschidere spre ancestral. În una din poeziile sale, V. Romanciuc percepe prin prisma **Mioriței** temeiurile existenței umane, prin transfigurarea simbolică amintind de nunta mioritică, ce se desfășoară într-un cadru miraculos de poveste: *Și porni o veste că într-o seară, / Că era-ntunerice, lună că era, / Din pământ spre ceruri a crescut o scară, / Iar pe scara ceea a urcat o stea. (Post – scriptum la o baladă)*

În continuare, autorul revine la fondul de idei din balada populară, privindu-l prin aceleași categorii existențiale ca să anihileze ideea de moarte printr-o deschidere spre niște resorturi de alternativă, printre copaci parcă a nins cu îngeri”, iar aceștia vor transpare pe fonul proiecției mitologice a fenomenelor din natură.,

Stele albe” se rostogolesc, prin fereastră deschisă a Lunii”, acolo unde, îngerii melancolici” privesc cu dor, jos pe Pământ”. Este recreat un paradis după anumite tipare arhetipale pentru a găsi o justificare ontologică a existenței universale. Ninsorile cad interminabil după modelul lui Bacovia ca să aprofundeze o stare de sfârșire lăuntrică, ninge de parcă toți muriră, parcă toți au înviat”. Ninsorea copleșește atât de mult eroul liric și asemenea unui, astru arzând de zăpadă” ne aduce, în dimineața de după moarte” prefigurată de A. Blandiana, unde o, stea vrăjită” reînvie cosmosul terestru prin vibrațiile unui glas lăuntric despre cel *Logodit pe vremuri c-o mândră crăiasă, / Ciobănașul nostru tras printr-un inel. (Post-scriptum la o baladă).*

Plouă bacovian” peste crâmpene de amintiri, iar clopotul bisericii, trist – luminos și rar” vorbește, cu lacrimi în loc de cuvinte”. Rezonanțele tragice conjugate cu resemnare sunt înlocuite treptat prin niște reflecții lirice unde ceremonia nupțială capătă treptat o nuanță de, liturghie cosmică” [6, p. 172], așa cum subliniază M. Eliade, ca să amintească celor din jur că drama omului pus față-n față cu veșnicia nu se consumă aici, dar rămâne să dăinuie, să amintească că senina integrare în natură este un fenomen atât de firesc ca și succesiunea anotimpurilor, a generațiilor, ca și curgerea ireversibilă a timpului și aprofundarea ceasului final.

Problema rămâne deschisă în vederea estimării unor noi dimensiuni estetice, de aprofundare a unor viziuni și semnificații de profunzime ce-și anunță prezența lor tutelară în scrierile lui V. Romanciuc, iar prin, solidarizarea” poetului cu spiritul mioritic se are în vedere, solidarizarea cu acele relații vii, pe care istoria nu le poate atinge: Cosmosul și ritmurile cosmice” [7]

La ceas aniversar, când fulgii de nea se prefac în îngeri și vin să lumineze, respirarea lui Isus”, îi dorim poetului V. Romanciuc ca lumea să devină așa cum a redat-o în versurile sale, mai bună, mai frumoasă, mai curată”, iar ninsorile care se succe-

dează ritmic prin iureșul anilor, să-i pară de fiecare dată, vorba dânsului... o dulce înghețată”.

Referințe bibliografice:

1. Apud. M. Livada. *Inițiere în poezia lui Lucian Blaga*. București, Cartea românească, 1974.
2. E. Lungu., *Hagiografia” Busuiocului*. În: *Sfatul Țării*, 1992, nr.18-19-20.
3. O. Barbu-Buznea. *Dacii în conștiința romanticilor noștri*. București, Minerva, 1979.
4. A. Fochi. *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*. București, Editura Academiei, 1975.
5. E. Munteanu. *Motive mitice în dramaturgia românească*. București, Minerva, 1982.
6. M. Eliade. *De la Zamolxis la Cenghis-Han. Studii comparative despre religiile folclorului Daciei și Europei Orientale*. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
7. N. Cabasila. *Tălcuirea dumnezeiștii liturghiei și viața lui Isus Hristos*. București, Editura Episcopiei Bucureștilor, 1989.

Fișă bibliografică:

Vasile Romanciuc (n. 17.12.1947, Bădrăgii Vechi – Edineț) este un poet reprezentativ al generației anilor ’70. Volume de versuri: *Genealogie*, 1974; *Din tată-n fiu*, 1984; *Citirea proverbelor*, 1979; *Note de provincial*, 1991; *Un timp fără nume*, 1996; *Un ochi – Un ôil*, Ploiești, 2000; *Marele pustiu invizibil*, Timișoara, 2001.

Cărți pentru copii: *Mama coace-o floricea*, 1987; *Pământul părinților, pământul copiilor*, 1989; *Doi iezi*, 1990; *Ursul cu trei ochi*, 1991; *Ursul dirijor*, 1992; *Poveștile lui Ion Creangă*, 1996; *Floarea zburătoare*, 1998.

A absolvit Facultatea de Ziaristică a Universității de Stat din Moldova. Este laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Premiului Național al R. Moldova pe anul 2000.

COLEGIUL DE MUZICĂ ȘI PEDAGOGIE DIN BĂLȚI LA CEAS ANIVERSAR

Fiecare personalitate are, risipite prin scrierile sau rostirile sale, o seamă de gânduri care, adunate la un loc, ar putea contura felul ei de a fi. Gândurile și cugetările mele sunt îndreptate astăzi spre Colegiul de Muzică și Pedagogie din Bălți, care, îmbrăcat în haină de sărbătoare, așteaptă, pe bună dreptate, împărtășirea emoțiilor și trăirilor deosebite la cei 50 de ani împliniți.

Viața acestei instituții a început acum cinci decenii. Conform documentelor, Colegiul de Muzică și Pedagogie din Bălți a fost întemeiat în anul 1969, în baza Ordinului

nr. 350 din 20.06.1969 al Ministerului Culturii R. S. S. Moldovenești. Pe parcursul acestei perioade, Colegiul de Muzică și Pedagogie din Bălți a crescut 46 de promoții înregistrând un număr aproximativ de 2000 de discipoli, unii din ei devenind personalități marcante ale neamului nostru, oameni ai culturii care ne promovează valorile noastre naționale și dincolo de hotarele țării.

50 de ani este doar o filă în istorie, o izbândă a frumosului, obținută prin muncă asiduă, dăruire de sine și multă perseverență a fiecărui angajat al acestei instituții. Acest eveniment este un prilej pentru a-mi exprima recunoștința și respectul față de cei care au contribuit la dezvoltarea învățământului muzical artistic. Mă închin profesorilor fideli meseriei, apreciez măiestria și zbulciumul creativ, capacitatea de a instrui și pro-

movea elevii acestui colegiu, care ne bucură cu rezultate frumoase, premii distinse obținute la diverse concerte, festivaluri, concursuri atât din republica noastră, cât și din România, Ucraina, Rusia, Bulgaria.

Practica demonstrează că anume în cadrul colegiilor se pune baza viitorilor specialiști. Reieșind din aceasta, veriga învățământului mediu de specialitate trebuie păstrată spre valorificarea noilor talente.

Acest moment aniversar ne îndeamnă pe noi, profesorii, să cugețăm asupra unor noi responsabilități în promovarea învățământului mediu de specialitate, care joacă un rol important în formarea specialiștilor de înaltă calificare.

Se macină timpul și doar istoria își adună filele pentru carte. Se macină timpul și doar omul nu se împotrivește acestei treceri, realizându-și menirea de a ceda timpului anii din viață pentru a putea obține realizări frumoase care i-ar înscrie numele în cartea timpului. Și-a înscris numele în cartea istoriei instituției noastre primul director Ruben Ghiulimisarov,

după care au urmat Alexei Popa, Ion Coșparmac, Leonid Munteanu, mai târziu Ștefan Haiducu, cărora le cinștim memoria și astăzi, apoi Ion Demian, Galina Cojocari. Actualmente, cel care a dat dovadă de puterea

și rezistența unui conducător delicat, demonstrând că ține mult la soarta de mâine a acestei instituții este dl Vadim Vlas, omul care se bucură de susținerea colectivului și simpatia elevilor.

Aniversarea instituției noastre este întregită în acest an și de alte momente frumoase, cum

ar fi jubileul colegilor Vadim Vlas, Ghenadie Cebotaroș, Irina Neoneta, Irina Chiroșca, Valeriu Misac, Grigore Onoico, Svetlana Coșciug, Olga Țurcanu, prilej pentru care le aducem sincere felicitări, dorindu-le La mulți ani și proiecte frumoase.

În această zi plină de emoții sunt mândră să recunosc că fac parte din colectivul acestei instituții unde muncesc alături de colegii mei, pedagogi neobosiți, adevărați profesioniști, creatori ai lucrurilor frumoase care contribuie la înveșnicirea culturii și artei. Mulțumiri și recunoștință întregului colectiv în frunte cu administratorul colegiului, dl Vadim Vlas. Urări de multă sănătate, viață plină de realizări, elevi dornici de-a descoperi arta frumosului, fiindcă „A trăi frumos înseamnă a trăi veșnic”.

La mulți ani!

Alecu Russo despre filonul de aur al creației folclorice

(200 de ani de la naștere)

Folclorul, precum limba și istoria, au fost pentru Alecu Russo, întâi de toate, temă, motiv, cadru de discuție, muzeu și realitate, ideologie și filosofie de viață, concept estetic, viziune și interpretare științifică. Alecu Russo, scriitorul și omul încă nedescoperit până la capăt, începe întotdeauna de la folclor, căci anume prin el ni se deschid porțile trecutului care, inevitabil, duc spre viitor. „Îndrumarea lui către viața poporului, către limba și literatura poporului, susține Dumitru Popovici, se explică printr-o adâncă cunoaștere a obiectelor folclorice.” Față de neprețuitele comori ale creației populare, Alecu Russo va nutri până la sfârșitul vieții sale o dragoste nemărginită. „Descoperind filonul de aur al creației folclorice, Alecu Russo nu se rezumă la simpla lui contemplare. Cu îndreptățită mândrie pentru poporul din care face parte, cu elan patriotic, începe de îndată o trudă răbdătoare, pasionată, pentru a strânge și a aduce la cunoștința tuturor nestematele de gândire și simțire născute și șlefuite neconținut în marea masă a oamenilor simpli.” (Teodor Vârgolici).

Romantic prin felul său de a fi, Alecu Russo pătrunde în farmecul creației populare prin revenirea la natură, mai concret, la natura pământului natal, prilej oferit de călătoria prin munții Neamțului, înfăptuită în luna septembrie a anului 1839. Priveliștea fermecătoare din jur, redeșteptându-i, într-un fel, o lume parcă dată uitării, care îl și umple imediat de extaz romantic. „O, te recunosc, adiere dulce! Cât de bine

DUMITRU PĂSAT

îmi umpli pieptul! De pe ce piscuri ai cules miresmele tale? Suflă, haide, joacă-te în părul meu, răcorește-mi fruntea înfierbântată! Te salut ca pe un credincios prieten pe care-l socoteam pierdut, ca pe o amintire a zilelor frumoase, care a venit să-mi zâmbească.” Din această călătorie septembriană, în timpul căreia a studiat obiceiurile populare și a cules legenda, aduce cu sine Cântecul lui Chetru și legenda Piatra Teiului.

Peste alți trei ani, în toamna lui 1842, Alecu Russo, împreună cu Vasile Alecsandri și prietenul lor comun Mihail Cuciurean, poet și dânsul, autorul volumelor Poetice cercetări (1839) și Poezii (1840), pornesc într-o călătorie prin munții Moldovei, pe cât de admirabilă, pe atât și de rodnică pentru întreaga literatură română. Anume atunci în valea Bicazului, Alecu Russo aude legenda despre Stânca Corbului, pe care, la întoarcere, o și așterne pe hârtie, dar în limba franceză, Le

rocher du corbeau, publicată postum abia la 1863 în ziarul „La Voix de la Roumanie”, iar în română, traducere datorată lui Vasile Alecsandri, la 1868, - în „Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina.” Scrierea respectivă, de fapt, ca și lucrările anterioare, nevăzând lumina tiparului în timpul vieții scriitorului.

Călătoria prin munții, văile și plaiurile Moldovei, descrisă și de bardul de la Mircești în O plimbare la munți, a avut consecințe benefice pentru destinul literaturii române de mai târziu.

În urma reprezentării piesei sale de teatru Jicnice-rul Vadră sau Provincialul la Teatrul Național, în seara zilei

de 25 februarie 1846, Russo este surghiunit la mănăstirea Soveja, ținutul Focșanilor, unde cunoaște mai mult, mai bine și mai profund creația folclorică. Ascultă cu atenție cântecele lăutarilor, cântecele din fluier ale ciobanilor, și unele, și celelalte, alternate cu rostirea doinelor și baladelor. Pentru prima dată aude boce-tele femeilor care veneau adesea și plângeau deasupra mormintelor din cimitirul mănăstirii. Tot aici Alecu Russo culege fermecătoarea baladă Miorița, pe care i-o încredințează mai târziu lui Vasile Alecsandri. La publicarea Mioriței, însuși Alecsandri precizează următoarele: „Această baladă mi-a fost adusă din munții Sovejii de A. Russo, care o descoperi, împreună cu multe altele, în vremea cât a fost exilat pe nedreptate la mănăstirea Sovejii.”

Revenit din surghiun, Alecu Russo avea să elaboreze una din cele mai de seamă capodopere ale sale - studiul Poezia populară, pu-

blicat la 1868, postum, tot din grija lui Vasile Alecsandri, în „Foaia societății pentru literatura și cultura română în Bucovina”. Russo a folosit în largă măsură baladele, doinele și poeziile populare culese în timpul aflării sale la Soveja. În chilia sa de aci, Russo lectura cu un deosebit interes îndemnurile lui Nicolae Bălcescu cuprinse în Cuvânt preliminaru despre izvoarele istoriei românilor, publicat în „Magazin istoric pentru Dacia” (vol. 1, 1845), unde se pleda pentru „o bună istorie națională” ce „ne va aduce să credem că o nație care în mijlocul atâtor nevoi și-a păstrat naționalitatea ei în curgerea de 18 veacuri nu mai poate pieri. Această convicție, apoi, ne va face să avem mai multă încredere în viitor și să lucrăm cu mai multă inimă la o reformă politică și soțială, care să ne facă vrednici a ne lua rangul ce ni se cuvine în marea familie a națiilor europene”.

Întru realizarea unei asemenea istorii naționale, Bălcescu recomanda istoricilor „să alerge la izvoarele naționale”, distingând cinci feluri de izvoare, primul și cel mai important din ele fiind „poeziile și tradițiile populare”. Pentru fundamentarea istoriei naționale, „poeziile populare, opina savantul, sunt un mare izvor istoric. Într-însele aflăm nu numai fapte generale, dar ele intră și în viața privată, ne zugrăvesc obiceiurile și ne arată ideile și simțimentele veacului”. Bălcescu lansa un apel călduros pentru culegerea și selectarea tuturor producțiilor populare, care neapărat slujesc istoriei neamului: „O adunare, dar, a poeziilor și a poveștilor ce se află în gura poporului român este de trebuință. Noi cerem pentru aceasta ajutorul tuturor celor ce lăcuind pe la țară pot mai cu lesne a le culege și a ni le împărtăși.”

Teza fundamentală a lui Bălcescu despre aceea că „poeziile populare sunt un izvor istoric” o revedem clar formulată și în studiul lui Alecu Russo: „Datinile, poveștile, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor. Cu ele se poate oricând reconstitui trecutul întunecat.” Convins de faptul că „poezia poporală este expresia

cea mai vie a caracterului național”, Russo lansează ideea că numai prin buna cunoaștere a acestor producții spirituale ale poporului „ne vom lămuri despre originea limbii noastre, de nașterea naționalității române, de plecările naturei cu cari este înzestrat poporul și de luptele ce le-au susținut coloniile romane până nu se preface în locuitori de astăzi ai vechei Dacie”. Alecu Russo astfel, asemeni lui N. Bălcescu, promovează concepția istorică asupra folclorului.

Studiul Poezia poporală, menționează Teodor Vărgolici, „este axat pe două mari idei, una privitor la valoarea documentară a creației populare, iar cealaltă la valoarea estetică”. În cadrul lor, autorul realizează o primă încercare de cronologizare istorică a creației populare și, după Costache Negruzzi, o mai nouă și mai judicioasă clasificare a diverselor genuri și specii literare. Russo vine cu precizarea că „poporul împarte poeziile sale în cântece bătrânești, în cântece de frunză, în doine și hore”, iar „cele mai multe balade ce le avem datează de la secolii XVI, XVII și XVIII, precum: Toma Alimoș, Gruia Grozovan, Codreanu, Ghimciu, Novac etc.” Poezia populară ne oferă astfel „o largă prescriere de starea morală, de obiceiurile vieții intime și de organizarea soțială a Principatelor”.

Cunoscător profund al eposului popular, Alecu Russo, exteriorizându-și parcă entuziastic prețuirea sa pentru marile frumuseți artistice ale creației folclorice, scria: „Între diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării, nici unul nu are, ca neamul românesc, o poezie poporală atât de originală, atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu suvenirile anticității”. Elogiind caracteristicile de bază ale poporului nostru, Alecu Russo afirmă: „neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, o agerime de spirit, care se traduce în mii de cugetări fine și înțelepte, o simțire adâncă de dragoste pentru natură și o limbă armonioasă, care exprimă cu gingășie și totodată cu energie toate aspirațiile sufletului, toate incodirile minții” și aduce în sprijinul

afirmațiilor sale multe exemple revelatoare din creația populară.

În viziunea lui Alecu Russo, creația orală este o expresie a spiritualității și sensibilității poporului, care ne oferă „o largă prescriere de stare morală, de obiceiurile vieții intime și de organizare soțială”.

Atunci când se referă la valoarea estetică a folclorului, scriitorul insistă asupra baladei Miorița, caracterizând-o ca pe cea mai frumoasă epopee păstorească din lume, adăugând că „însuși Virgil și Ovidiu s-ar fi mândrit cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică”. Vorbind despre valoarea, semnificațiile și farmecul poeziei populare, Russo le considera ca cele mai importante pârgii în dezvoltarea și consolidarea literaturii.

O lăudabilă și admirabilă încorporare a creației folclorice în miezul narațiunii epice e realizată de Alecu Russo în legenda Piatra Teiului, scrisă în franceză după călătoria sa în munții Moldovei și tradusă mai târziu de Mihail Sadoveanu. Multiple și diversele sensuri sintetizează modalitățile impresiilor de călătorie, ale descrierilor de natură și ale pamfletului, precum și ale prelucrării de motive folclorice. „Introducerea elementelor folclorice în cadrul narațiunii, precizează dl Vărgolici, nu are nimic forțat, distonant, ci urmează curgerea firească a relatării, nuanțează expunerea, lărgeste sensurile și vibrația ideilor și sentimentelor comunicate de scriitor”. Întâlnirea cu „măndrele danțuri naționale”, cu baladele bătrânești, „poleite cu razele geniului”, cu doinele și cântecele de vitejie, se produce cel mai des în cadrul petrecerilor colective, pe care Alecu Russo le evocă astfel: „E ca o legătură de dragoste între cântecele de vitejie și mulțimea care ascultă cu luare aminte. Adesea, în clipe de înălțare, sunete dumnezeiești prin măreția și melancolia lor se prelungesc pe strunele vechi, ca ecouri în văi (...). Poezia aceasta feciorelnică a baladelor noastre populare e în adevăr sublimă...” E tocmai momentul când Alecu Russo introduce Cântecul lui Chetraru. „La partea aceea

așa de mare și de naivă, unde un drumeț întreabă: Cine trece-n lumea mare / Cu trei rânduri de pistoale! / Care strălucesc la soare? / Ion Chetraru călare / Din ținutul Neamțului ș.a., ascultători, între care s-ar găsi la nevoie o sută ca Chetraru, întovărășesc cântecul lăutarului cu glasuri murmurate. Iar alăuta sună mai duios, cântărețul lasă să-i cadă pe ochi pletele lungi și întovărășește în tact, ca într-un suspin dureros, cântarea monotonă”.

Indiscutabil faptul că, deși o ascultă de la călăuza sa, Alecu Russo, după cum e și firesc pentru un talent de geniu, nu reproduce legenda despre Piatra Teiului aidoma, ci o transpune cu mijloacele epicii culte, păstrându-se aroma populară și viziunea folclorică. Astfel, de exemplu, redând discuția dintre Dumnezeu și Satan, Russo imprimă narațiunii naturalețea și suculența umorului popular, ca o împletire între istețimea și șiretenia țărănească, venite din experiența și înțelepciunea de veacuri a poporului român.

Alecu Russo care, ca și Vasile Alecsandri, îi numește „hoți” printr-o suprapunere de cuvinte, manifestă un viu interes și o atracție evidentă spre faptele și acțiunile singulare ale haiducilor. Scriitorul își declară deschis adeziunea expusă în Studii Naționale: „Moldova are și ea analele sale, scrise pe frunzele codrilor, și ea are eroii săi de drumul mare, ale cărora balade sunt cu drag cântate de popor, căci poporul vede în ei pre niște apărători meniți a restabili cumpăna dreptății.”

Indiferent de timp și circumstanțe, „popoarele au o admirare plină de dragoste pentru unii hoți și chiar un cult pentru vitejiile lor (...). Unii din aceștia au fost împinși în calea hoției prin vreo nedreptate, de care ei au voit să-și răzbune; alții au fost conduși de spiritul lor neastâmpărat, de natura lor activă, alții de farmecul codrilor care îl atrage pe român cu o putere neînvinsă. Cine știe dacă născându-se în alte timpuri, în alte locuri, în alte condiții, ei nu ar fi ajuns oameni însemnați prin fapte mărețe”.

Studii naționale nu-i un simplu articol, cum s-ar părea la prima vedere, ci o veritabilă narațiune epică, în care evocarea și elogiul haiducilor se realizează în cadrul unor episoade concise, bazate pe izul folcloric. Derivat din umorul popular, anecdoticul, de pildă, e utilizat în evocarea unei isprăvi a haiducului Bujor:

„Acest Bujor și-a plimbat vitejia prin Valahia fără frică de catane sau de cazaci, iar când se arăta în Moldova, poporul zicea: S-a ivit Bujor în țară... Pe ciocoi mi-i bagă-n fiară etc.

Ce vreți? întreabă boierul.

Ca să știi ce vrem, cucoane, află că eu sunt Bujor.

Bujor?

Bujor!

Am înțeles, adăugi boierul. Iată punga, însă te rog să nu-mi treziți nevasta.

N-ai grijă, noi nu spăriem femeile...

Înainte de plecare, gândindu-se că boierul poate avea nevoie la drum și de ceva parale, îi aruncă zece galbeni în trăsură: „Caii plecară cu fuga, iar cucoana, trezindu-se și văzând monedele de aur împrăștiate pe perne, începu a râde întrebând dacă a căzut vreo ploaie cu bani, în vremea cât dormise.

Dar! Răspunse bărbatul ei, mi-au căzut din senin niște bujori de gâlbenași”.

La general vorbind, mai toate scrierile lui Alecu Russo sunt țesute în baza motivelor și elementelor folclorice. Astfel, în Holera, de exemplu, pentru a demonstra modul în care se comportă omul de jos în fața durerii și suferinței, autorul apelează la balada Vâlcului, „românul care nu-și schimbă nici fața, nici obiceiurile în fața primejdiei ce amenința curtea și bordeiul: Sus pe malul Oltului / La casele Vâlcului, / Vâlcul bea și veselește / De holeră nici gândește”.

Prin transpunerea folclorică a Amintirilor, Russo „a legat cele mai intime raporturi cu oamenii din popor” (T.V.). Cu mari emoții ascultă sub părul satului voroavele moșnegilor despre năvălirile turcilor, despre faptele de vitejie ale haiducilor, despre diferite întâmplări cu Feți-lo-

gofeți și Ilene Cosânzene. Și tot aici a auzit cântecele izvorâte în mediul oamenilor simpli, cum este, să zicem, balada lui Donciu: „Sub cel păr mare din sat, / Zace Donciu într-un pat; / Și de mult zace, măi frate: / Nouă ani și giumătate, / Și nouă zile de vară, / Și nouă de primăvară; / Neamurile l-au uitat, / toată lumea l-a lăsat! / Numai soră-sa Stăncuța, / Numai soră-sa drăguța, / Nici l-a uitat, nici lăsat, / Nouă ani că l-a căutat, / Pernele că i-a mutat, / Când la umbră, când la soare, / Când la cap, când la picioare, / Când la dalbe brățișoare.”

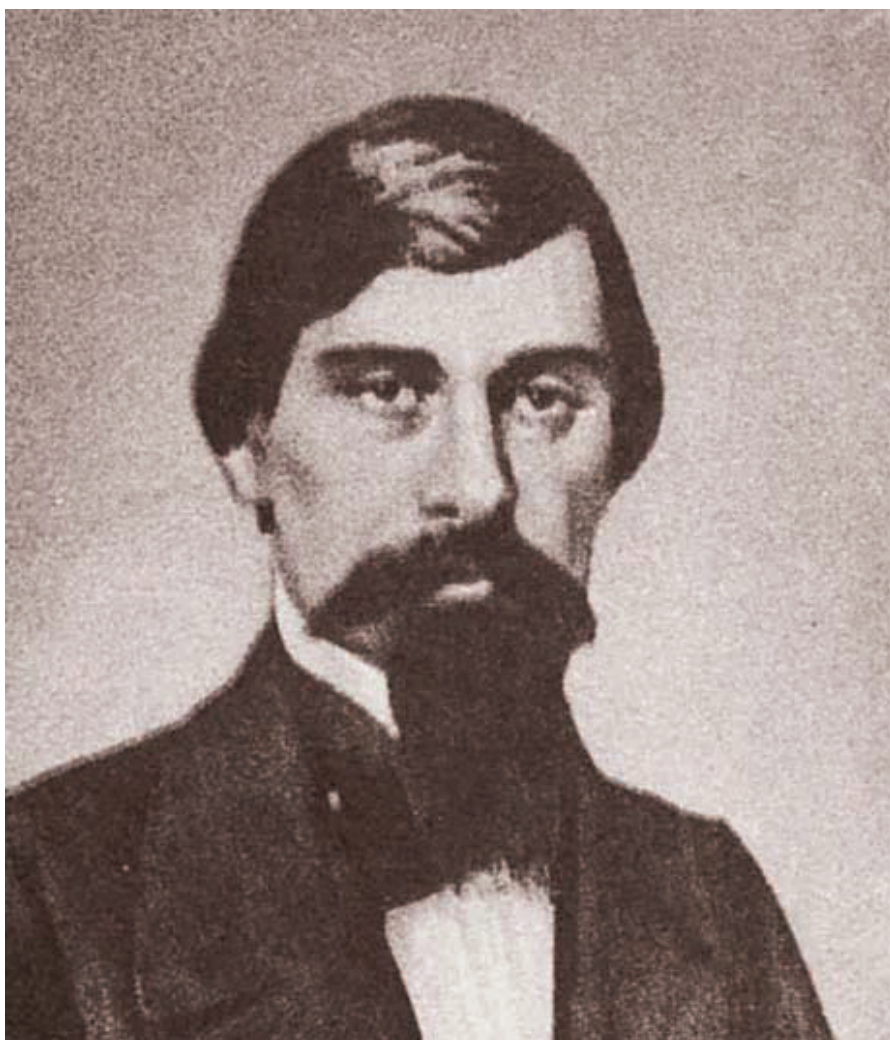
Pitorescul unei metafore de esență populară îl distingem și în descrierea chipului Măriucăi, fată de țăran cu chip fermecător, cu „față de trandafir și de spumă de lapte, ochi de mură (...) și inimă de lăcrimioară”.

Pe farmecul imagisticii populare se bazează și elogiul pentru limba ce-o vorbim: „Câtă trudă, câtă vreme pune omul pentru a învăța limba neamurilor străine / Dar acea străină nu-i vorbește de țară, nici de părinți, nici de frații ca brazilii, nici surorile ca florile, nici primăvara cu verdeața ei și turmele de oi (...), lăsându-se pe guri de rai (...) cum vorbește limba ce o învață și o sugă omul cu laptele vieții.”

Venite ca o continuitate firească și o ilustrare mai pregnantă a ideii pe care o dezvoltă, Alecu Russo implementează, pe nesimțite, în text și versuri populare. Astfel, vorbind despre oamenii din „epoha dintâi”, plină de vitejie și glorie, autorul ironizează protipendada din vremea sa, demonstrând că-n acele vremi „boieria lor era o muncă, cinstele o nevoie, viața o lungă trudă, ce se împărțea între războaie și adunările țării (...): Cică, mări, că de-atunci, / Când vin cete de haiduci, / Drumul lor nici că greșesc! / Nici că, zău, mai nimeresc / La perdeaua Șalgăii, / Sus pe malul Dunării”. Aceste versuri, puțin prelucrate, le reîntâlnim în Șalga din culegerea lui Vasile Alecsandri Balade adunate și îndreptate, apărute în două volume în 1852-1855.

Filonul folcloric e întâlnit pretutindeni și în poemul Cântarea Ro-

mânii, însă este atât de bine sudat în substanța acestuia, încât rezonanțele folclorice s-au împletit totalmente cu ritmul dramatic interior al versetelor. Exemplificăm. Versetul 5, așadar: „Pe câmpiile Tenechiei răsărit-au florile? (...). Nu au răsărit florile, sunt turmele multe și frumoase ce pasc văile tale (...)” - nu-i altceva decât o transpunere măiestrită a versurilor din Doica, inserată în aceeași culegere a lui Alecsandri.

Suferințele poporului, deja prin intermediul Doinei, sunt evocate în versetul 50, versurile și imaginile folclorice contopindu-se cu melodia monotonă a poemului: „Doina și iar Doina!... Cântecul meu e versul de moarte a poporului la șezătoarea priveghiului(...) pământul îi e de lipsă (...) și altul îl înecă. Trist e cântecul în sărbătorile satului (cu nimic mai vesel astăzi): „Birul e greu, podvoada e grea!”

Din poezia populară Păunașul codrilor, publicată în aceeași culegere alecsandriană, își trag obârșia

și rândurile din versetul 57: „Aurică, copiliță, cântă frunză verde, cântă floarea câmpului, cântă floarea muntelui, cântă nădejdea...”

Correspondentele sau prototipurile întâlnite în culegerea bardului de la Mircești se explică prin faptul, am zice noi, că autorul Cântării României a cunoscut cu mult mai înainte de apariția acestor volume perlele folclorice inserate în paginile lor, fiindcă o mărturisește chiar Alecsandri în prefața culegerii din 1852, precum că Russo „este cel care l-a ajutat efectiv la descoperirea și adunarea comorilor creației folclorice”.

Alecu Russo dorea cu toată convingerea „o literatură izvorâtă direct din realitățile românești, care să oglindească viața, sufletul și idealurile poporului nostru, milita activ pentru apropierea de popor, pentru respectarea și preluarea trecutului, a tradițiilor frumoase, pleda cu pasiune pentru o limbă românească ferită de exagerările puriștilor și inovatorilor de sisteme lingvistice artificia-

le (de care n-am scăpat nici astăzi). În toate aceste direcții, Alecu Russo recomandă studierea și însușirea creatoare a valorilor creației noastre populare, drept „cea mai importantă sursă de regenerare națională.” (Teodor Vărgolici). Și, ca o confirmare a celor spuse, îndrăznim să reamintim cititorilor un pasaj din articolul Studie moldovană, publicat în „Zimbrul” (nr. 1-3 din 1851), unde Alecu Russo opina: „Avem dar o datorie sfântă, firească și națională a culege viața părintească privată: nenorocirea literaturii, pedantă în silogism, pedantă în condei, pedantă în idei, care ne înecă și omoară în țările române închipuirea sub o ridiculă ingeniozitate a cuvintelor, nu vine din altă pricină decât din neștiința tradițiilor vieții strămoșești.” Aceeași idee o sesizăm și în Cugetările, publicate la 1855 în „România literară”, Alecu Russo pledând asupra necesității studierii profunde a folclorului, a limbii vorbite de popor, spre a le așeza la temelie literaturii și limbii literare românești: „Pe tradiția orală a neamului nostru (...) este zidită naționalitatea română.”

Problema studierii și valorificării creației poetice orale a fost preocuparea științifică principală a scriitorului pașoptist Alecu Russo, care a conceput folclorul ca reper de înțelegere a psihologiei poporului, ca izvor de mijloace artistice pentru operele literare scrise. Chiar și în puținele opuri rămase de la el, dar care și-au găsit locul binemeritat în patrimoniul clasic al literaturii române, interesul și prețuirea acordate creației folclorice au o prezență continuă și accentuată.

Alecu Russo avea să ne convingă prin operele sale că dincolo și înaintea istoriei, există o istorie orală, cea a folclorului, iar lumea veche este o lume care trăiește la vârsta folclorică, că datinile și obiceiurile implică nu doar o societate primitivă, ci viceversa, o formă de cultură și de înțelepciune savantă și naturală, firească și rafinată. Istoria neamului, folclorul autohton „trebuie să fie obiectul studiilor noastre serioase, dacă vrem să aflăm cine am fost și cine suntem”.

Grigore GRIGORESCU s-a născut la 1 decembrie 1954, comuna Holercani, Criuleni (fostul județ Orhei), este absolvent al Facultății de Geografie și Biologie, Universitatea Pedagogică din Tiraspol (1977), a studiat la doctorantură specialitatea Ecologie, membru al Uniunii Jurnaliștilor (1985) și al Uniunii Scriitorilor (2003).

A publicat cărțile „Închinare pâinii (publicistică), 1986; „Regalitatea sincerității” (interviuri), 2003; „Aristocrații spiritului” (cronici și

profiluri despre cărți și scriitori), 2006; „Pădurea și cultura”, 2006; „Tudor Strișcă. Savant și militant național. „Album omagial” (antologator și coautor), 2014.

Cavaler al Ordinului Meritul Cultural în grad de Comandor „pentru contribuția avută la promovarea literaturii și civilizației românești, pentru eforturile depuse în vederea protejării mediului prin sprijinirea mișcării ecologice” (2004).

La 31 august 2015 i s-a conferit Medalia „Meritul Civic”.

Academie de Omenie în filosofia folclorului

(la izvoarele *Plăieșilor* lui Nicolae Gribincea)

*...a cânta înseamnă a cuceri
sufletul.*

Victor Hugo

**„Dacă nu se va cânta, lumea
poate dispărea”**

Dacă la-nceputuri fusese cuvântul, apoi a urmat gândul și cântul în veșmântul festinului folcloric. Maestrul muzicalității strămoșești în accepția modernă, Nicolae Gribincea cu Etnoansamblul Plăieșii, au devenit - grație dăruirii, dragostei și harului ostenitor pe ogorul folcloric o Academie de melosofie, omenie și etnologie. Cu dor neostoit de folclor - rostești lumii durerile mai ușor, cel ce cântă-i mai al pământului și legământului.

Rădăcinile fenomenologiei melosofice gribinciene-plăieșene coboară adânc în țarina patriei mici - a Mingirilor Lăpușnei, din familie și marele maestru Andrei Tamazlăcaru - o rudenie sufletească de rânduială cerească. A moștenit genetic harul muzical matern, care l-a dascălit, iar tatăl fiindu-i primul spectator-admirator. Onestitatea, bunătatea și osârdia pentru perfecționism - sunt pilonii profesionismului, formu-

la secretului succesului lui Nicolae Gribincea.

Palmaresul vocațional insumează 39 de ani de activitate scenică, 17 ani este profesor-coregraf la Facultatea de Arte Frumoase a Universității de Stat, a fost dansator și coregraf în Formația Lăutarii la Filarmonica Națională S.Lunchevici, unde a acumulat o bogată experiență artistică. A studiat coregrafia la Tălăncuța lui A. Tamazlăcaru, profesând-o apoi în cadrul formației Edera cu Maria Iliuț. Plăieșii l-a fondat la 15 ianu-

arie 1989, de ziua lui M. Eminescu. Paralel activează ca șef al Secției de cultură, tineret și sport a Preturii Sectorului Botanica...

Instruirea tinerilor la vârsta vigeioasă, ambițioasă și orgolioasă e foarte dificilă. Fără un har și pregătirea pedagogică corespunzătoare este imposibil să izbândești. Precum afirmă domnia sa, relația mea cu Domnul este intimă și personală. Tot așa se construiește, probabil, și munca instructiv-educativă și formativă. După vizionarea emisiunii

de la Noroc TV, maestrul afirma: să menții și să ții circa 20 de personalități artistice într-o prestață elevată și eleganță folclorică și culturală, artistică, civică - nu-i atât de simplu. Caut mijlocul de aur în selecție, mă strădui să fie armonia dintre trup și suflet, să ardă pe scenă, deoarece artistului trebuie să-i fie drag cântecul, să cânte cu bucurie, e imposibil să fii artist pe jumătate ești artist ori nu... De aceste restricții țin cont instrumentiștii Eugen Straistă-Burlac, cobzar și conducător muzical, vocalistul Sergiu Telebea, care evoluiază deja 21 de ani, Ion Glodea - nai și fluier, Dorin Belous - cobză, fluier, Mihai Burlacu - vioară, Sergiu Cernogal - contrabas, Sandu Domos - braci, Mihai Leon - toba, iar grupul vocal este format din Nicolae Gribincea, Valentin Golovatiuc, Vlad Vasilev, Sergiu Pavlov, Mihai Cordoneanu, Nicolae Tofan și Dumitru Moroi. Pe parcursul anilor au devenit un colectiv profesionist subordonat Consiliului Municipal Chișinău, majoritatea au studii speciale.

Plăieșenii sunt printre cei mai buni bărbați ai plaiului și graiului strămoșesc. Cine are norocul să treacă școala tradițiilor, obiceiurilor, muzica autentică, dansul veritabil, jocul teatralizat - devin păstrătorii unui patrimoniu etnocultural sublim prin excelență, a sufletului în spiritul tradițiilor naționale seculare. Când cântă bărbații, armele trufiei nu mai bubuie. Se aprind muzele și luminează flamurile evlaviei, măreției, frumuseții spirituale și morale cuceritoare.

Maria Iliuț remarca laconic, elogios și profund merituos: Plăieșii sunt adevărații patrioți ai neamului! În spiritul modestiei și mărinimiei profesorului, Sergiu Telebea consemna: Folclorul este cei 7 ani de acasă. Poate nu reușim să fim la înălțimi, dar ne stăduim, fiindcă iubim folclorul. Iar bucovineanul Sandu Pitei rezuma: folclorul pentru mine e ceva la nivel de simțire, nu de explicație. Fostul ministru al Apărării, dl Vitalie Marinuța, mărturisea: mă mândresc cu faptul că în perioada 2001-2002, fiind comandant al Batalionului de menții-

nera a păcii la Nistru, ansamblul avea o filială în cadrul regimentului și am câștigat împreună multe concursuri. Fiul Adrian a evoluat aici timp de 10 ani și îi sunt profund recnoscător lui Nicolae Gribincea pentru investiția profund umană, națională și artistică de cea mai elegantă valoare, realizată cu măiestrie și dăruire părintească pentru cavalerii neamului său. Astăzi, pe scenă evoluează a treia generație de artiști folcloriști - de specialitate juriști, șoferi, medici, studenți - moștenitori și continuatori devotați ai filonului folcloric național.

Munca de creație o adună într-un jurnal de familie - cântece de leagăn, jocuri și rugăciuni cântate, dedicate în exclusivitate fiicelor Ilinca și Mădălina. Repertoriul este selectat meticolos și riguros circa 40 de ani în urma expedițiilor folclorice prin sate, apoi le șlefuieste, completează cu figuri de dansuri inconfundabile, muzica și versurile maestrului. În ultimii ani a editat o carte de romane pe versurile Galinei Furdui, câteva CD-uri cu Plăieșii.

O etapă biografică importantă pentru formație a fost spectacolul jubiliar Cât îi omul tinerel de la 26 februarie 2014, prezentat cu prilejul a 25 de ani de activitate la Palatul Național cu participarea președintelui Nicolae Timofti, a Ministrului Culturii, unde au evoluat foștii plăieșeni Nicu Timofti, fiul expreședintelui republicii, Bogdan Zumbreanu, seful CNA ș.a.

Pentru o glorioasă biografie artistică ar fi fost suficientă piesa Sus, pe malul Nistrului, care aparține maestrului și pe care o reproducem parțial, cu 2 milioane de vizionări virtuale. Sus pe malul Nistrului, / Paște calul rusului, / Paște flori și iarbă grasă, / Îi sătul și vrea acasă. / C-așa-i dat de Dumnezeu, / Orice neam cu locul său. / Măi rusule, nu spera! / Că Moldova nu-i a ta! / Nu a fost și nu va fi, / Neamul meu cât va trăi!

Era și firesc ca geografia concertistică să se extindă spectaculos, formația cucerind publicul din Rusia, Ucraina, Italia, România - Tecuci, Buzău, Neamț, Baile Olanesti, Botosani, Galați, Suceava etc. La Patriarhia Bucuresti au prezentat colinde și urături jumătate de oră.

Am avut prilejul să vizitez maestrul la birou, impresionează și cucerește deschiderea și bunăvoința sa naturală, organică, politețea sublimă, vastitatea intereselor, vocea-i blândă, artistismul și altruismul desăvârșit, apreciate cu titlul onorific de Maestru în artă, medalia Gloria Muncii, Potcoava de aur 2015, cucerind topul popularității cu 4 milioane de vizualizări. Cu adevărat, creațiile valoroase și prestigioase reușesc autorilor triadici: folclorici, frumoși și virtuosi. Însă satisfacția, plata și răsplata supremă sunt spectatorii rafinați și inspirați, prețuitori și admiratori ai folclorului authentic, numai astfel un artist se simte mulțumit, fericit și împlinit.

Renovată și cu activitate diversificată

În Dubăsarii Vechi la început de februarie a avut loc redeschiderea Bibliotecii Publice, după finisarea lucrărilor de reparație. În prezent comunitatea se bucură de un spațiu atractiv, modern și multifuncțional. A fost creat un club de liderism la bibliotecă, care va oferi posibilitate tinerilor să obțină sau să-și perfecționeze abilitățile de conducere.

Pragul Bibliotecii Publice din Dubăsarii Vechi este pășit anual de aproximativ 800 persoane de vârste diferite. Diversitate utilizatorilor a facilitat și necesitatea creării unui spațiu multifuncțional, care să răspundă cerințelor acestora.

Transformarea bibliotecii a avut loc în mai puțin de un an de zile, timp în care a fost realizată reparație capitală, cu schimbare de podea, achiziționare a unui mobilier nou, instalarea unui smartTv, care oferă posibilitatea de a presta instruiți pentru comunitate folosind componenta vizuală. În rândul achizițiilor se numără și o mică colecție de carte atât în limba română cât și engleză.

Marina Scobioală, elevă clasa a XII-a și utilizatoare a bibliotecii își amintește: Biblioteca noastră de acum câțiva ani: cărțile învechite, majoritatea în grafie chirilică, mobilierul vechi, mușgai pe pereți, podeaua scârțâia, dar cel mai mult, frigul, care iarna făcea practic imposibilă frecventarea instituției. Acum, spre marea noastră bucurie biblioteca a fost renovată, a devenit un spațiu prietenos pentru copii și tineri, unde aceștia au acces, pe lângă cărți noi, la calculatoare și internet. Biblioteca acum găzduiește diferite evenimente educative pentru tineri și ne este foarte plăcut să o vizităm."

La evenimentul de redeschidere a bibliotecii care a avut loc în data de 8 februarie, pe lângă împărtășirea rezultatelor și succeselor obținute, a fost format un club de liderism, creat din 20 tineri cu vârstă cuprinsă între 14-19 ani.

Precum scria James Kauzes: Lider-

ship-ul este o relație reciprocă între cei care aleg să conducă și cei care să îi urmeze. Pornind de la această afirmație dorim să le formăm tinerilor abilități de conducere fie că este vorba de un grup formal sau informal.

La prima ședință a clubului de liderism, am avut ca invitat special pe Ellen Kim, voluntară de la Corpul Păcii, în programul educație pentru sănătate, care își face serviciul în raionul Cimișlia, satul Selemet. Ellen împreună cu Rebecca Buxton, voluntara Corpului Păcii în Dubăsarii Vechi, au discutat cu tinerii despre comunicarea interpersonală și importanța comunicării în crearea unor relații sănătoase și durabile. Prin jocuri practice au demonstrat importanța unei comunicări eficiente.

Irina Novac, elevă în clasa a XII-a, menționează: Pentru încă o dată am conștientizat că tinerii din localitatea noastră tind spre cunoștințe, comunicare și implicare în diferite manifestări, iar Ellen Kim a fost cea care ne-a permis să ne răsfrâm propriile interese și dorințe, a fost cea care ne-a permis să aflăm mai mult despre comunicarea eficientă, mai mult decât atât, a fost cea care ne-a demonstrat că prin comunicare, cu oameni sinceri și cu încredere poți ajunge departe chiar și cu ochii legați, trebuie doar să te înveți să ascuți și să alegi oamenii potriviți.

Petrecerea unor asemenea traininguri în bibliotecă dovedește faptul că biblioteca este o instituție cheie în comunitate, care oferă condiții egale de dezvoltare pentru toți cei dornici de a căpăta noi informații sau de a petrece timpul într-un mediu relaxant.

Rebecca Buxton, evidențiază faptul că: Scopul efectuării lucrărilor de reparație la bibliotecă a fost crearea unui spațiu multifuncțional, unde să putem presta instruiți pentru tineri, femei și alte categorii de oameni. Grupul de tineri datorită instruirilor va căpăta abilități de lider, prin programul ghidare în carieră va obține abilități de viață. În procesul de instruirea tinerilor ne dorim implicarea grupului de femei active din localitate, colaborare care va permite un schimb de experiență. Vom încadra tinerii în mai multe activități care vor spori gradul de implicare a acestora în problemele comunitare.

Pe parcursul anului 2019 biblioteca planifică să fie și mai aproape de necesitățile utilizatorilor prin serviciile moderne pe care le prestează: Ora de codare, Clubul conversațional de limbă engleză, Seara filmului și Clubul de liderism - grupul țintă fiind adolescenții și tinerii; Ora de desen și Citim cu voce tare - activități organizate pentru copii.

Setea de viață

Sunt oameni care reușesc în orice condiții și împrejurări să vadă partea plină a paharului. Sunt optimiștii incurabili pe care, sincer, îi invidiez din tot sufletul. Orice cădere a lor se transformă într-un salt uriaș, orice dezamăgire, într-un pas înainte, iar puținul lor este atât de mult, încât ajunge să fie împărțit cu toți.

Dacă am judeca -o după principiile morale sau după normele sociale ale existenței, i-am găsi un șir de nereguli. Dacă aș sta să mă gândesc la câte a făcut pentru cei din jur, aș zice că este unul dintre puținii altruiști pe care îi cunosc, care mereu zâmbește și mai ales, găsește fericirea chiar și acolo unde aceasta ar mai avea de lucru.

Atunci când s-a dezamăgit de primul, a făcut copil cu al doilea. Și nu unul, ci doi. Iar când și acesta a plecat, s-a înscris la cursuri de sculptură. Singurătatea împletită cu arta a dat naștere unor lucrări uimitoare! Când a înțeles că a plecat cu totul, s-a înscris la cursuri de dans, că doar „nu e bine să fie omul singur” și s-a bucurat că i-s copii sănătoși. Atunci când s-a stricat mașina și nu a avut bani pentru reparație, s-a bucurat că

în sfârșit, va merge cu bicicleta, iar când copiii au stricat tableta, a fost un motiv bun de a citi mai mult.

A fost învățată de fostul ei șef că dacă o problemă poate fi rezolvată cu bani, atunci nu este, de fapt, o problemă, ci o cheltuială. În cazul ei, însă, nici celelalte, nerezolvate, nu au reușit să îi vină de hac. Pentru că au greșit din start persoana și nu au avut nicio șansă.

Și mai are ceva acest om. Un pod imens deasupra casei, care simbo-

lizează toată mărinimia ei. În acest pod încapă totul – obiectele netrebucioase ale prietenilor legate de amintiri abandonate, cutiile cu cărți ale altor amici, citite de toți care ajung să pătrundă în acest loc mistic, bucăți din trecutul foștilor, dar și loc pentru unul viitor și, mai ales, există loc pentru toate confesiunile, neîmplinirile, ne iubiturile și lacrimile tuturor adunate la un loc. Pentru că da, tot la ea vin să se plângă mai toți. Iar podul are urechi să le asculte și răbdare să le depoziteze acolo și pe astea, în rând cu toate vechiturile. Ca un confident fidel, care știe să păstreze secrete. Din toate aceste bucăți și resturi, cei care vin, găsesc puteri să se reinventeze și să renască. Pe un fotoliu vechi, lăsat de cineva cândva pe acolo, alături de o saltea abandonată, se spun cele mai tainice trăiri și se râde în disperare. Se bea cea mai amară bere, dar și cel mai dulce ceai de mentă. Încă nimeni nu a reușit să coboare de acolo, pe scările vechi și ciobite, nerefăcut. Cu rănile neoblojite. Pentru că are ea, acolo, în acel rai creat din trecuturi și dezamăgiri, un leac miraculos pentru fiecare – setea de viață!

ALLA GRĂJDIANU, BP OBREJA VECHE, FĂLEȘTI

„Ion Creangă – leagănul copilăriei noastre”

Când îl citim pe Creangă ne dăm seama, Ce dulce-i limba noastră-n care mama Poveștile ne-a pus la căpătâi

Cu acest generic am dat start evenimentului cultural cu genericul *Zilele Creangă în bibliotecă*. Bibliotecarele dna Alla Grăjdianu de la Biblioteca Publică Obreja Veche și dna Ana Gonciaruc de la Gimnaziului „S. Moraru” din aceeași localitate au organizat și desfășurat un șir de activități: expoziție de carte *Cu pana sa și tristă și glumeață...*, vizionarea filmului *Amintiri din copilărie*, victorină literară *Ghici din ce poveste sunt?*, lecturi comentate etc. Copiii

au făcut o călătorie imaginară în lumea miraculoasă a basmelor, unde s-au întâlnit cu eroii lui Creangă. Au încercat să se scalde în apele Ozanei, să guste cireșele furate din pomul mătușii Mărioara, ba chiar și pupăza era cât să-și piardă coada. Iar eleva clasei a III-a Cătălina Mocanu, în numele tuturor nepoților din Obreja, a scris un mesaj Marelui povestitor unde i-a mulțumit mult că ne-a îndulcit copilăria cu permanenta sărbațoare – *Ora poveștilor*, unde am fost povățuiți să fim neînfricați ca Harap-Alb, harnici și buni ca ieduțul cel mic, să ne iubim părinții, satul și baștina, obiceiurile neamului, limba

noastră ca un fagure de miere. În cadrul acestor activități ne-am străduit să familiarizăm copiii cu creația populară și activitatea scriitorului, să stimulăm imaginația lor creativă.

Participanții au rămas profund impresionați de opera scriitorului unde au întâlnit diferite personaje; buni și răi, cinstiți și necinstiți de unde ar putea trage anumite concluzii. Activitățile continuă pentru toți doritorii care își pot potoli setea din izvorul cu apă cristalină a operei lui Ion Creangă nu doar la 1 martie, ci zi de zi.

Vă așteptăm cu drag!

Dumitru Apetri – un colecționar subtil de trasee existențial

Motto: „Dacă știi să privești, fiecare clipă îi o minune” (cântec)

Numele filologului Dumitru Apetri este unul frecvent în presa periodică contemporană precum *Viața Basarabiei*, *Philologia*, *Inter-text*, *Revista literară*, *Limba română*, *Literatura și Arta*, *Septentrion literar*, *Metaliteratură*, *Vânătorul și Pescarul Moldovei* ș.a. Pentru el scrisul înseamnă investigare științifică, dar și plămuire artistică, imaginație și iscusință. Drept confirmare servește modul de structurare și intitulare metaforică a unor cărți ale lui, ne referim la o structură triadică. Primul său volum de nuvele și schițe-portret l-a intitulat *Dimineți cu brumă*1, aluzie subtilă la parcursul unui început de zi și faza inițială a evoluției firești a unei vieți. Cea de a doua carte, *Amiezi răcoroase*2, denotă, așa cum se confesează cititorului, o îmbogățire a conținutului primei sub aspect genurial, tematic, dar și ca substanță beletristică. În cea de a treia carte, *Amurguri nostalgice*, deocamdată proiect în devenire, promite să ne surprindă cu un bogat material de viață înveșmântat, de asemenea, într-un limbaj artistic.

Revenind la *Amiezi răcoroase*, putem spune cu certitudine că autorul surprinde momente revelatoare, care reflectă viața trecătoare a omului în cumpăna eternității. Unele texte sunt dedicate persoanelor dragi și deosebite, marcate de talent, cum ar fi vioristul Vasile Gavrilă, personalități consacrate din lumea literelor, a artelor și din domeniul pedagogic: Ion Ețcu, Petru Pavaliuc, Alexandrina Matcovschi, Gheorghe Chițuc, Toadere Bordeianu, Vasile Coroban, Gheorghe Lunjac, Nicolae Onea, Vasile Levițchi, Ștefan Andronic și alții. Întreaga lucrare o dedică surorilor Anica, Ileana și fratelui Petru.

Cartea este structurată în patru compartimente și cuprinde sub aspect

genurial și tematic crochiuri, nuvele, schițe-portret și evocări, cronici, medaliaone3, recenzii și eseuri. Omul și destinul său devin pentru autor obiect de investigare sistematică. Sunt dificil de rezumat asemenea scrieri (nuvele, crochiuri, tablete și cronici) care se situează în imediata vecinătate a prozei realiste și imaginare sub umbrela sociologiei comportamentale și antropologiei culturale.

Personajele sunt supuse unei urmări psihologice individuale, cu portretizări și nuanțări subtile de comportament și caracter. Unele destine umane, surprinse de scriitorul Dumitru Apetri, sunt demne de admirație și mândrie, altele de compătimire, condamnare. Sunt rare caracterele negative, totuși acestea apar în scopuri didactic-moralizatoare, fiind condamnate pentru lipsa verticalității și a bunului simț, e cazul personajelor Acachie Kirilovici și Vasilii Ivanovici. În mare parte nuvelele și schițele-portret îi surprind pe bordeienii din comuna Târnauca și pavelenii din Probotești, regiunea Cernăuți. Sunt surprinși și conturați oameni, pe care încercările grele ce le-au nimerit în cale nu le-a schimbat caracterul și nici nu i-a făcut să-și dezlănțuie trăirile nefaste, dimpotrivă „lecția vieții” a fost înșușită cu îngăduință și demnitate, ei devenind mai buni, mai blajini și mai echilibrați în cugetări. E și cazul apicultorului și profesorului de limba franceză Toadere Bordeianu care, „numai datorită forței sale fizice de invidiat și sănătății native de haiduc, a ieșit din criza cea mare (o traumă gravă fizică – n.n.) și a revenit parțial la mobilitate” p. 80.

Persistența omului integru și a omeniei ar putea fi motto-ul cărților sale. Pasaje speciale sunt dedicate satului și împrejurimilor de baștină ale autorului (Târnauca, Probotești, Culișeni), cronotop îmbinat armonios

cu arhetipul matern: „Vatra mea de dor a fost și rămâne pentru totdeauna comuna Târnauca, în care am văzut lumina zilei. Pe timpul copilăriei mele, această localitate din preajma Ținutului Herța era una pitorească. E adevărat, cu mai puține case arătoase decât astăzi și cu mai puțini oameni îmbrăcați în haine scumpe, dar ceva mai atenți unii față de alții. De la mic la mare, vorbeau o română firească, fluentă. Cum bine se știe, Ținutul Herța, până la tragica zi de 28 iunie 1940, când a fost ocupat de imperiul sovietic, nu s-a aflat sub vreo stăpânire străină și n-a suportat până la acea dată influențe lingvistice nefaste” (p. 9). „Târnauca noastră este o localitate mare și, fiind rășchirată pe câteva dealuri, văi și vâlcele, n-am avut ocazia să-i cunosc îndeaproape pe bordeieni până la vârsta de cincisprezece ani” (p. 78).

Universul narațiunii și al portretelelor surprinse de Dumitru Apetri este reprezentat de un spectru larg al îndelnicirilor celor cuprinși în obiectiv: medici, filologi, vânători, muzicieni, scriitori, profesori, dansatori, apicultori, pădurari, cercetători științifici etc. Surprindem de asemenea o galerie de portrete realizate prin caracterizări indirecte. Amintirile despre persoane concrete urmăresc rostul și sensul unic al fiecăruia dintre ei. Intervențiile auctoriale sunt marcate de vervă și spirit critic, scriitorul nu ezită să condamne marginalizarea și ignorarea personalității integre, demne de respect și admirație. E și cazul profesorului Gheorghe Chițuc, condamnat de autorități pentru fapte minore. „Nimeni nu avea, zice autorul, un suflet mai tânăr decât al dumnealui (...). De fiecare dată mi se spunea că acest individ nu merită să apară în presă, deoarece e naționalist, e o ființă pătrunsă de antisovietism” (p. 157), iar atunci, „când timpurile s-au mai îmblânzit, dl profesor nu a

reușit să se bucure pe deplin de libertatea gândirii și acțiunii, trecând în lumea celor fără de vise”. E o pledoarie pentru veritabila vocație pedagogică și verticalitatea exemplară.

Surprindem în nuvelele dlui Apetri un narator omniscient și omnipotent uneori, cu accente vizionare, iar în calitate de componente ale subiectului în narațiunile sale figurează elipsa, pauza (marcată de descrieri de portret și natură), scena, rezumatul. Indiferent de destinul surprins în vizor, viața și farmecul ei, devine un motto al cărții A-miezi răcoroase. Persoanele și personajele sale cugetă asupra schimbărilor sociale nefaste, a trecerii nemiloase a timpului, a primejduirii specificului național și al apărării cu sfințenie al acestuia.

Nu lipsesc nici scurtele intertextualizări cu afirmațiile unor personalități consacrate, din care dl Apetri a surprins același farmec necesat pentru viață și frumos: „Printr-o limbă vezi, ca printr-o fereastră largă, spiritualitatea unui popor” (Valeriu Rusu), „La români întâi se aud cântece, apoi răsare soarele” (N. Iorga), „Unde dragoste nu e, nimic nu e (Biblia), „Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi de flaut” (Tudor Arghezi), „Umorul constituie o forță. Nimic nu unește mai mult oamenii ca râsul” (Lev Tolstoi), „Omul e puternic prin ceea ce face și prin cei pe care îi are alături” (Lucian Blaga), „Vânătoarea este o mare iubire care ne vine tare de departe și foarte de demult” (M. Sadoveanu), „Sunt vârste pentru încercări și realizări, sunt vârste pentru amintiri și ceaiuri de buruiene” (Aureliu Busuioc) etc.

Surprindem în micronuvelele dlui Apetri revelatoarea idee că viața trebuie trăită cu demnitate și noblețe, bogăția spirituală fiind cea care contează cu adevărat. Autorul nu uită să vizeze unele fenomene tributare timpului: cronicile de teatru, spectacole, programe artistice și diferite concursuri, prezentate în cărțile dumisale, vin să actualizeze comportamente, atitudini, valori. Spre exemplu, în prezentarea cronicii la spectacolul dramatic Tata, autorul surprinde un deficit al genului care necesită îmbu-

nătățiri: „În cadrul bilanțului anului literar – 78 s-a constatat că repertoriul teatrelor noastre duce lipsă de material dramatic. Piesa amintită vine să completeze parțial acest gol” (p. 113).

Aflăm în volum și meditații asupra factorilor care vin uneori să zdruncine echilibrul existențial dezvăluind comportări condamnabile: „O întâmplare cu o consăteancă de a mea (a naratoarei – n.n.), o cheama Valeria, m-a convins că ucigă-l crucea sălășluiește pe pământ și să-vârșește mereu crime. Poate întoarce omul pe dos, îi poate încălci și, până la urmă, stârpi simțirile nobile și sănătoase, dintr-un suflet bun și blând poate zămisi un neom...” (p. 33).

Compartimentul Chemarea cornului vânătoresc include scurte imersiuni în viața vânătorilor. Descoperim aici o pasiune neordinară a autorului pentru vânat, dar și o serie de povestiri cu caracter cinegetic. Pot fi enumerate câteva activități și îndelungiciri specifice breslei vânătorilor: imnul și jurământul vânătorului, revista Vânătorul și pescarul Moldovei, Grupul Interdepartamental de Cinegetică și componentele lui, Biroul Societății Vânătorilor și Pescarilor din Moldova, Clubul Vânătoreselor „Diana”. Autorul ia în discuție câteva lucrări de ordin cinegetic semnate de Tudor Colac și anume Dicționarul Cinegetica (2010) și opusul Tradiții, obiceiuri și sărbători cinegetice (2013), volumele Pseudocynegeticos

de Al. Odobescu, Țara de dincolo de negură de M. Sadoveanu și D’ale vânătorii de Aureliu Busuioc.

Partea a patra a Amiezilor răcoroase, intitulată „Evocări”, e pătrunsă de nostalgia anilor de copilărie și adolescență, de școală și profesori, studenție cu amintiri specifice care cuprinde personalități consacrate literelor: Vasile Coroban cu sfaturile și îndemnurile către condeierii și tinerii cercetători, Vasile Levițchi cu preocupări de lector universitar, traducător și redactor-șef al ziarului regional „Zorile Bucovinei”, profesoara universitară Zinaida Peniuc – un pilon al dreptății și mândriei naționale: „Dar, în pofida tuturor intemperiiilor, profesoara a lăsat o amintire foarte luminoasă: de Doamnă cu multă carte, de personalitate care nu a acceptat marasmul stalinist de dragul gradului științific, la care a aspirat într-un timp extrem de vitreg” (p. 211).

Cartea se încheie cu câteva aprecieri critice și medalioane referitoare la personalitatea autorului – pasiunea pentru vânătoare, darul expresiei artistice, aflăm și câteva poze cu familia, rudele și colegii de școală și facultate.

Caracterul specific al unei societăți derivă din forța iradiantă a cunoașterii răspândită în timp și spațiu. Prin materialul specific de viață adunat între copertile cărților Dimineți cu brumă și Amiezi răcoroase, putem spune că Dumitru Apetri a explorat cu iscusință un câmp existențial bogat și fertil de trăiri autentice, revelatoare manifestând certe virtuți de publicist, eseist și scriitor.

Referințe și note

1. Dumitru Apetri. Dimineți cu brumă. Chișinău: Magda – Princeps SRL, 2010.
2. Dumitru Apetri. Amiezi răcoroase. Chișinău: CEP al Universității de Stat din Moldova, 2016.
3. Medalion (it. medaglione, augmentative ale lui medaglia – medalie) – articol de mici dimensiuni, scris de obicei cu prilejul unei aniversări, în care sunt prezentate trăsăturile esențiale ale vieții și creației unei personalități. În cartea: Mihai Cimpoi. Curs de critică literară. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie al AȘM, 2015, p. 102.

Scriitorii care ne unesc

Un eveniment deosebit a avut loc pe 16 februarie 2019, în incinta Bibliotecii Publice din s. Meleșeni. O întâlnire de suflet cu doi scriitori deosebiți – consătenii noștri, care ne duc faima nu numai în țară dar și peste hotare.

Este vorba de Efim Chicu, om de o vastă cultură, autor a numeroase plachete de versuri deosebit de frumoase, despre neam, țară, grai, mamă. Creațiile poetului au ajuns la sufletele interpreților: Viorel Burlacu, Valentin Boghean, Mircea Zgheara și Iurie Sadovnic. De asemenea este și un prozator deosebit.

Viorica Covalschi, băștinașă din Meleșeni care este o scriitoare talentată, plină de har, care s-a străduit să aducă cea mai frumoasă dintre cele mai alese cărți pentru copii. Este vorba despre cartea „Sărbătorile trăiesc acasă”. O carte, unde sărbătorile sunt la ele acasă, o carte ce conține cântece, poezii și legende despre anotimpuri și cele mai importante sărbători. Cartea are și o variantă so-

noră – CD audio. Prefața muzicală a acesteia poartă semnătura celebrului compozitor Eugeniu Doga.

Poeziile recitate, dar și cântecele interpretate pe versurile poezilor, au transformat activitatea într-un eveniment plin de emoție și bucurie. Scriitorii alături de utilizatori, au fost provocați să pătrundă în laboratorul său de creație, explicându-le pe înțelesul lor cum se compune o poezie sau proza. Pe fonul unei melodii au fost ascultate și vizionate filmulețele „Povestea unui scriitor” naratori fiind Sabrina Loghina și Mădălina Motricală.

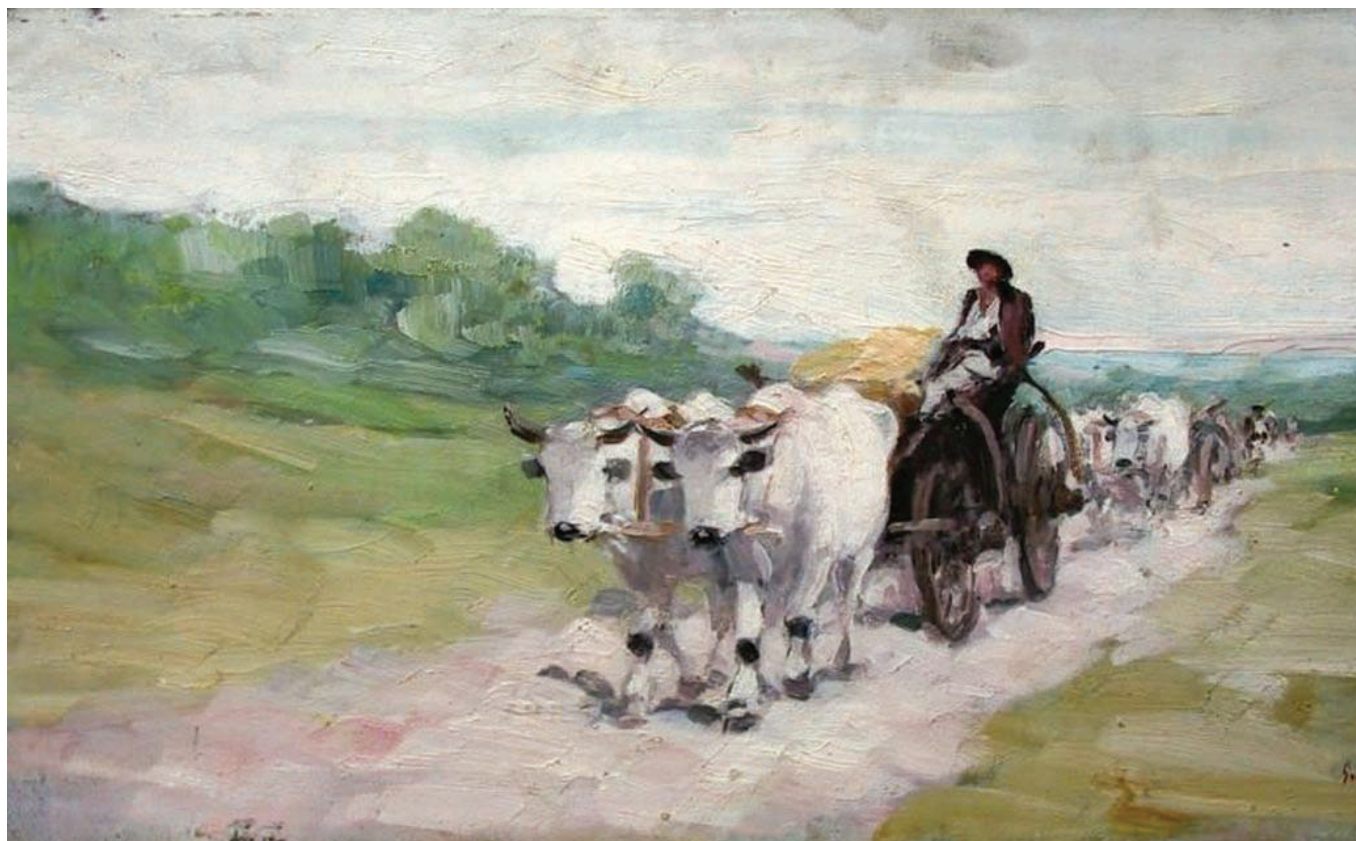
Cu un deosebit respect față de scriitorii, care ne-au unit a vorbit dna Corina Țurcanu, profesoară de limba și literatura română. Despre copilăria și năzbâtiile de odinioară a Vioricăi Covalschi ne-a povestit dna Gheorghina Pozdircă, mama ei, ca mai apoi Valeriu Zubcu, primar de Meleșeni, un om al omeniei și al respectului față de personalitățile satului, a mulțumit scriitorilor,

oferindu-le diplome de excelență. La rândul lor și scriitorii n-au venit cu mâinile goale, au mai adus în dar bibliotecii câteva cărți, iar copiilor câte un CD audio.

Sa depus mult efort ca sărbătoarea să decurgă la nivel convenit, așa cum se cuvine, cu pâine și sare, fructe și dulciuri după străbunul obicei al satului.

Le-am mulțumit scriitorilor și le-am droit tot binele din lume, succese și realizări frumoase, inspirație și să ne bucure în continuare cu noi cărți. Iar noi organizatorii, la finele acestui minunat eveniment cultural așteptat mult de băștinașii noștri am lansat următorul îndemn: de a prețui ceea ce avem în preajmă, pentru că mereu fiind în goană după idealuri nu observăm că ce e mai frumos și scump sufletului nostru – e alături.

Ne bucurăm mult că această zi va rămâne drept o filă fericită în memoria copiilor din localitatea noastră – satul Meleșeni, raionul Călărași.

Nicolae GRIGORESCU. *Car cu boi*. Ulei pe pânză. 1897.

Modernizarea disciplinelor muzicale teoretice prin aplicarea TIC

Dinamica societății moderne obligă educația la o regândire și restructurare a conținutului său prin încurajarea promovării unei dimensiuni interactive a relației profesor-elev. Tendințele inovatoare în sistemul educativ din învățământul profesional tehnic al Republicii Moldova sunt multiple: abordarea unui curriculum centrat pe competențe ca achiziții valorice, diversitatea structurii programelor de formare, flexibilitatea rutelor profesionale, generalizarea sistemului de credite transferabile în concordanță cu standardele naționale și europene, utilizarea de strategii de formare interactivă, centrarea pe cel ce învață, transferabilitatea și mobilitatea profesională. Pentru realizarea acestor deziderate, dezvoltarea competențelor de utilizare a tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC) devine o condiție preliminară necesară, inclusiv în învățământul artistic. Încadrarea acestor tehnologii interactive la catedrele de profil ar putea aduce un lanț de oportunități și beneficii strategice începând cu utilizarea tablelor interactive, aplicațiilor multimedia, programe și software-uri de specialitate și până la instruire eLearning ce ar permite profesorilor și elevilor să-și modeleze cunoștințele, având acces la o largă gamă de oportunități curriculare, inclusiv cursuri, susținute la distanță de profesori cu renume mondial și experți în domeniul cultural-artistic.

Având în vedere, că majoritatea profesorilor de discipline muzicale - teoretice din țară, asociază competențele muzicale strict cu tradiția și manifestă reticență în privința necesității de a utiliza TIC în activitățile de predare - învățare - evaluare, încercăm să completăm viziunea pedagogică clasică în folosul motivației și importanței asigurării unui context educațional atractiv pentru elevi, în care aceștia să lucreze, să studieze și să creeze cu plăcere în scopul generării calității

și creșterii potențialului educativ.

Studiile internaționale de profil menționează că aplicațiile TIC au fost experimentate la toate etapele procesului de predare-învățare-evaluare: motivare, diagnoză, prezentare de informații, pregătire, investigare, memorare, rezolvare de probleme, exersare și formare de deprinderi practice, verificare, notare. Acest lucru este necesar și în cadrul ciclului de discipline muzicale - teoretice al cărui subiect primordial prezintă dezvoltarea și organizarea auzului muzical la elevi. Formarea unui auz muzical profesionist, mai simplu „cultura auzului” este condiția sine qua non a oricărui subiect ce vizează dobândirea condiției de muzician, pentru orice carieră: pedagog, compozitor, interpret, dirijor, muzicolog. Aplicațiile specializate, folosite ca suport în cadrul acestor discipline pot aduce un aport cognitiv substanțial în acest sens deoarece, marea majoritate au încorporate funcțiile de bază necesare achiziției unor cunoștințe muzicale - teoretice. Apariția mijloacelor electronice și îndeosebi a calculatorului a deschis un câmp imens posibilităților de concepere a oricărui exercițiu pentru dezvoltarea auzului muzical în toată complexitatea lui. Tema dominantă a profesorului modern este cea de a înțelege calculatorul ca orice alt instrument muzical și un suport tehnic auxiliar destinat amplificării cunoștințelor teoretice la literatura muzicii, solfegiu, teoria muzicii, armonie, teoria formelor muzicale, organologie/orchestrație, sisteme de notație muzicală, polifonie, compoziție, aranjament orchestral. Funcția calculatorului nu se limitează doar la procurarea datelor, ci la dezvoltarea inteligenței muzicale, creativității și gustului estetic al elevilor. Dezvoltarea sistemelor informaționale ridică noi provocări pentru profesorii teoreticieni, încurajându-i să creeze programe specializate și să

dezvolte noi metodologii care să includă utilizarea activă a soft-urilor de specialitate, create de muzicieni profesioniști pentru ca acestea din urmă, să devină un instrument eficient pentru predare. Profesorul va trebui să-și formeze capacitatea de a se orienta în avalanșa fluxurilor informaționale care ar putea influența procesul educațional, să fie capabil să rețină, să selecteze, să adapteze și să aplice metodele actuale, moderne pentru rezultate ulterioare, excelente.

Ca profesor de discipline muzicale-teoretice, deseori încerc să experimentez la orele de solfegiu și armonie cu scopul de a aduce schimbări în procesul de predare-învățare-evaluare în favoarea unui mediu plăcut de dobândire a cunoștințelor teoretice și abilităților practice. E cunoscut faptul că în ultimele decenii, unitatea de curs Solfegiu a devenit din ce în ce mai abstractă, o „sonorizare a teoriei muzicii”, fiind orientată primordial la formarea de cunoștințe teoretice și aptitudini practice care nu corespund în deplină măsură cu formarea de competențe în activitatea practică reală a elevilor. Muzicologul și autorul rus a mai multor manuale și metode de predare A.Островский sublinia corectitudinea direcționării disciplinelor teoretice spre muzica vie și nu doar în favoarea unor formalități de rutină, limitate pentru obținerea unei note bune la evaluarea sumativă. Din aceste considerente, apelarea la soft-urile educaționale de calitate sunt binevenite și atractive. Cu siguranță, la programarea lor în cadrul lecțiilor se va ține cont ca acestea să nu fie aplicate la fiecare oră, deoarece utilizarea excesivă poate conduce și la unele efecte contrarii. Soft-ul nu înlocuiește relația umană, ci vine la întâmpinarea autoeducării elevilor, ajutând și completând întregul set de exerciții pentru dezvoltarea auzului muzical. Printre aceste software-uri putem enumera:

1. Software-uri de predare a teoriei fundamentale a muzicii (software de instruire sau tutoriale) – un produs program complex, care de obicei, permite feedback-ul utilizat pentru activitățile de instruire la prezentarea cunoștințelor noi și respectiv la însușirea materialului studiat. Majoritatea programelor existente se referă la învățarea, recunoașterea și notarea de formule melodice și ritmice, intervale muzicale, succesiuni de acorduri, inflexiuni și modulații;

2. Soft-urile de exersare (Computer Assisted Training) – intervin ca un supliment al lecției din clasă, realizând exersarea individuală necesară însușirii unor date, proceduri, tehnici sau formarea unor deprinderi specifice; ele îl ajută pe profesor să realizeze activitățile de exersare, permițând fiecărui elev să lucreze în ritm propriu și să aibă mereu aprecierea corectitudinii răspunsului dat. Aceste soft-uri de antrenare a cunoștințelor sau training-uri sunt orientate spre consolidarea cunoștințelor și formarea abilităților practice. În calitate de exemplu, putem aduce soft-ul educațional Auralia 4, care în opinia muzicienilor și profesorilor europeni prezintă unul din cele mai cuprinzătoare și complexe programe de acest gen. Auralia 4 se consideră un instrument didactic extrem de util prin gradul mare de interactivitate propus atât pentru profesori cât și pentru studiul individual al elevilor, oferind posibilitatea dezvoltării și antrenării auzului muzical. Acest tip de aplicație, prin exercițiile pe care le conține, permite dobândirea cunoștințelor muzicale legate de moduri, tonalități, construcții ritmico-melodice, intervale, acorduri, inflexiuni tonale și modulații. Utilizând acest program se pot crea și personaliza lecții, exerciții și teste, iar rezultatele pot fi înregistrate în baze de date, care ulterior sunt accesate pentru urmărirea performanțelor acumulate pe parcurs;

3. Software de modelare și simulare, care prin intermediul unei prezentări grafice adecvate, permit realizarea controlată a modelului abstract și complicat al unui fenomen sau sistem real ce are un comportament analog. Acestea pot deveni instrumente didactice foarte puternice, deoarece elevii pot anali-

za etapă cu etapă dinamica acestui experiment și sunt utilizate la dezvoltarea intuiției elevului și a capacităților sale de gândire creativă, în formarea ipotezelor și în testarea lor. În calitate de exemplu pot servi o serie de redactori muzicali ce se ocupă de orchestrarea și redarea auditivă a textelor muzicale (Cubase, Encore) pentru nivel mediu; (Finale, Sibelius, Cakewalk Studio, Harmony Assistant, Melody Assistant) pentru nivel profesionist. Avantajele programelor constituie înțelegerea limbajului muzical ce contribuie preponderant la dezvoltarea auzului muzical, gândirii logice, gustului estetic și a creativității. Aceste aplicații pot fi utile în cadrul lecțiilor de Solfegeu la notarea dicteurilor timbrale; la Armonie pentru armonizarea stilizată a unei melodii; la polifonie, compoziție, orchestrație, organologie, sisteme de notație muzicală.

4. Soft-urile educaționale pentru verificarea cunoștințelor (Computer Assisted testing) reprezintă gama cea mai variată, întrucât specificitatea lor depinde de mai mulți factori – momentul testării, scopul testării, tipologia interacțiunii (feedback imediat sau nu). Aceste soft-uri apar uneori independente, alteori făcând parte integrantă dintr-un mediu de instruire complexă ce include învățarea și evaluarea. În cele mai multe cazuri pentru instruirea teoretică în domeniul muzicii sunt preconizate evaluări sub formă de teste on și off-line. Această abordare de învățare programată s-a dovedit a fi oportună de cele mai multe ori pentru compararea răspunsului elevului cu șabloanele pre-stocate. Acest mod de predare permite o participare individuală, în condiții mai puțin stresante decât evaluarea în cadrul unui grup;

5. Soft-urile educaționale interactive creează un dialog (asemănător dialogului profesor-elev) între elev și programul (mediul) respectiv. Interacțiunea poate fi controlată de computer (dialog tutorial) sau de elev (dialog de investigare);

6. Jocuri didactice computerizate, în care prin mijloace proprii jocului, se realizează diverse activități didactice;

7. Software utilitare ce servesc drept instrumente de tipul: proce-

soare de text/tabelare, editoare;

Alte aplicații TIC ce pot fi folosite în cadrul disciplinelor muzicale-teoretice:

CD/DVD-urile multimedia, ce reprezintă o tehnologie educațională care sprijină studiul disciplinelor școlare, fiind un instrument de lucru al profesorului (ca exemplu: elaborarea victorinelor la literatura muzicii); suita de programe Microsoft Office (PowerPoint, Word, Excel).

O altă direcție importantă și relevantă în predarea muzicii prezintă utilizarea resurselor Internet prin:

1. Materiale educaționale informative și de consultare (consulting) în format electronic prin aplicații multimedia (enciclopedii în diverse domenii ale teoriei și istoriei muzicii, manuale electronice (e-books), ghiduri metodologice, dicționare, muzee virtuale, concerte, arhive de note etc.);

2. Site-urile educaționale: webloguri, portal-uri, forum-uri, chat-uri (pentru comunicarea sincronă) și site-uri web. Un site util, destinat educației muzicale este <http://emusictheory.com>. Abundența de informații, noțiuni și concepte pentru educația muzicală oferite de acest site îl recomandă ca unul dintre cele mai complete site-uri de acest gen destinate profesorilor și elevilor.

Concluzionând materialul expus, aș dori să subliniez că tehnologiile informaționale și comunicaționale în sine nu schimbă educația, fără aportul profesional al profesorului tehnologia singură nu aduce o schimbare neapărat pozitivă. O instituție modernă în tehnologie nu înseamnă doar un număr de profesori care știu să întrebuințeze diverse pachete software, pentru aceasta există site-uri în care pedagogii experți și creativi explică explorarea celor mai noi metode de a aplica și utiliza tehnologia în cauză. Rolul profesorului este și va fi în continuare determinant. Încurajarea explorării noilor metode de predare-învățare și evaluare în domeniul relației TIC și muzica totuși este esențială. Pregătirea elevilor de a opta pentru o carieră în domeniul muzicii într-o nouă manieră trebuie să confere capacitatea de integrare cu succes într-o societate, în care progresul științific dă naștere unor provocări majore permanente.

Întoarcerea la etichetă

În urma Vizitei de studiu în România, la Târgoviște din 2017 am dezvoltat în cadrul Bibliotecii publice Cotova un serviciu modern de bibliotecă referitor la bunele maniere „Întoarcerea la etichetă”. Acest serviciu este implementat în parteneriat cu Gimnaziul s. Cotova, elevii clasei a VI-a.

Eticheta presupune un anumit comportament față de cei din jur, ținând cont de bunele maniere și bazat întotdeauna pe respect. Bunele maniere nu se dobândesc peste noapte prin lecturarea unei cărți despre etichetă și bunele maniere ci, ele se dezvoltă în timp, încă din co-

pilărie, fiind nevoie de ani de pregătire, practică și exercițiu. Comportamentul politicos începe cu cei șapte ani de acasă, părinții și bunicii fiind responsabili de insuflarea bunului simț și a primelor reguli de politețe acopilului.

Timp de două luni, de obicei - ianuarie și februarie, în cadrul bibliotecii se desfășoară instruirile despre bunele maniere, care finalizează cu un concurs. Deja suntem la a doua ediție a acestuia. Opt perechi de participanți își prezintă abilitățile la cinci probe de concurs și anume:

1. Tema de acasă, la care participanții vin cu un argument în favoarea

rea bunelor maniere;

2. Un recital de poezie, consacrat unui poet național jubiliar;

3. Testul de inteligență, scris;

4. Un dans (vals);

5. Descrierea colegului sau un eseu.

Elevii dau dovadă de cunoștințe bune, argumentele lor sunt destul de convingătoare, iar limbajul fiind cel mai important mijloc de relaționare, devine și mai plin de corectitudine și claritate. Vorba lui Gr. Vieru, - Tovarăș îmi este omul inteligent, și frate - omul cumsecade. În continuare vă prezentăm un model de test pe care l-am oferit participanților la concurs:

Test

1. Numărul perechii tale este _____. Scrie povestea numelui tău printr-un enunț. _____

2. Completează spațiile libere.
Eticheta presupune un anumit _____
față de cei din jur, bazat întotdeauna pe _____.

3. Știm deja ca bărbatul salută femeia, iar inferiorul salută superiorul. Dar dacă se întâlnește șeful (bărbat) cu o angajată (femeie), cine pe cine salută? _____

4. Cum se fac prezentările? Cine cui îi este prezentat? _____

5. Unde salutul este stric reglementat? _____

6. S-a întrerupt convorbirea telefonică. Cine sună înapoi? _____

7. Suntem invitați acasă la niște prieteni. Ne simțim bine, facem fotografii. Le putem posta pe *Instagram*, *Odnoklasniki*, sau *Facebook*.

- Nu postam absolut nimic
- Postăm tot ce ne place
- Cerem acordul gazdelor

8. Toata lumea s-a așezat la masă și mâncarea este servită. Este momentul în care...

Spui poftă buna tuturor!

Îi pui o întrebare banală unei persoane de lângă tine.

9. Atunci când vrei să oferi un buchet de flori:

Acesta ar trebui împachetat cat mai sofisticat.

Florile se oferă fără ambalajul în care au fost cumpărate, chiar dacă acesta este foarte frumos.

10. Ție, ce reguli ți se mai par esențiale pentru o conversație?

Nu întrerupe pe cineva când vorbește.

Nu vorbi numai tu.

Folosește tonul și volumul potrivit.

Ai grijă ca subiectul conversației să fie potrivit cadrului în care te găsești.

Respectă opinia celuiilalt, chiar dacă diferă de a ta.

Evită replicile categorice care blochează conversația și nu îi mai permite celuiilalt să intervină. „Nici vorbă!”, „Te înșeli”. Evită concluziile banale sau generalizările ridicole. „Toate femeile sunt la fel”, „Toți bărbații, o apă și-un pământ” sau orice alte propoziții care se referă la „toți” copiii, studenții, elevii.... Sunt banale și nu te pun într-o lumină prea bună, dacă nu se bazează pe date statistice și credibile.

Nu te da deștept.

Ai grijă ce vorbești despre cei care nu sunt de față

11. Scrie în cel mult cinci enunțuri un eseu despre „Mărțișor – simbol al primăverii”

ANNA PRODAN, BP FILIALA COPII OR. RÎȘCANI

Ion Creangă – vocea copilăriei eterne

La 1 martie, când înstelatul fulg de nea se transformă în măștișor pentru noi e *Ziua Amintirilor din copilărie și a Poveștilor*. Doar rostind pur și simplu Ion Creangă ai și dat glas unui basm frumos, unei legende luminoasă.

Citind poveștile lui Creangă, copiii cunosc numeroase obiceiuri și tradiții din viața satului.

Unul din obiceiurile preferate a lui Nică au fost șezătorile de la care nu lipsea.

O astfel de șezătoare s-a petrecut și la Biblioteca publică filială copii or. Rîșcani. Într-un decor tradițional țărănesc micii actori ai clasei a IV-a „A” a Gimnaziului „G. Rîșcanu” or. Rîșcani, diriginte Lilia Lupăcescu, profesoară de muzică Stela Vaserștein, au îmbrăcat cu drag, straiile portului popular românesc și în grai dulce moldovenesc, au readus în fața spectatorilor, năstrușnicile întâmplări din „Amintiri din copilărie”, fragmente din poveștile „Capra cu

trei iezi”, „Soacra cu trei nurori”, „Ivan Turbinca” etc. Copiii au dansat, au interpretat cântece de glumă, că atunci când lumea glumește, se înveselește și lucru sporește.

Organizând astfel de șezători, încercăm să înprospătăm acele perle, pe care le-am acumulat de la bunicii și bunicile satului natal. Astfel le vom prelungi tinerețea spirituală și le vom mulțumi pentru neosteneala lor creatoare.

DARIA ROȘCA, ȘEFA BPS PODGORENI, ORHEI

Vocația cititului împreună

Citim împreună – cu acest generic, la 1 februarie 2019, în incinta Bibliotecii Publice Sătești Podgoreni, s-a desfășurat concursul consacrat Zilei Internaționale a Cîtitului Împreună. Au participat elevii claselor a II-a și a IV-a însoțiți de Dna Taisia Margin, învățătoare la clasele primare. La deschiderea activității, șefa bibliotecii, Daria Roșca, a vorbit despre

importanța cititului cu voce tare, despre carte și bibliotecă. Activitatea a început cu o expoziție de carte *Citim împreună*, de unde, fiecare elev și-a ales cartea dorită din care urmau să citească. Au citit toți participanții. Învingătorii: Mirela Suruncan, Daniela Șova, Laura Mihu, Ruslan Demian, Ana Mătu au fost premiați cu diplome și cărți. Ceilalți elevi au fost răs-

plătiți cu diplome pentru participare activă, serviți cu fructe și dulciuri.

La finele activității participanții, satisfăcuți, au propus ca să desfășurăm cât mai multe întâlniri cu cartea.

Astfel de acțiuni ne provoacă la schimbare și la atragerea tuturor copiilor la lectură.

Anul 2019 – Anul Familiei!

Cu acest prilej, subsemnata în colaborare cu ÎP Gimnaziul local, în persoana directorului adjunct dna Nadejda Ursachi, la Biblioteca Publică Mateuți, în parteneriat cu primăria satului, în persoana secretarului consiliului sătesc, dna Diana Donica, a fost organizat în luna martie sărbătoarea Familia Mea!.

În timpul dacilor Anul Nou începea la 1 martie, astfel la 28 februarie subsemnata a oferit utilizatorilor bibliotecii publice posibilitatea de a învăța și deprinde confecționarea Mărțișorului, simbol al triumfului primăverii asupra iernii. Cele mai iscusite mărțișoare, a meșterului popular dna Eugenia Ursachi, au fost expuse la concursul raional, care a demarat la Rezina.

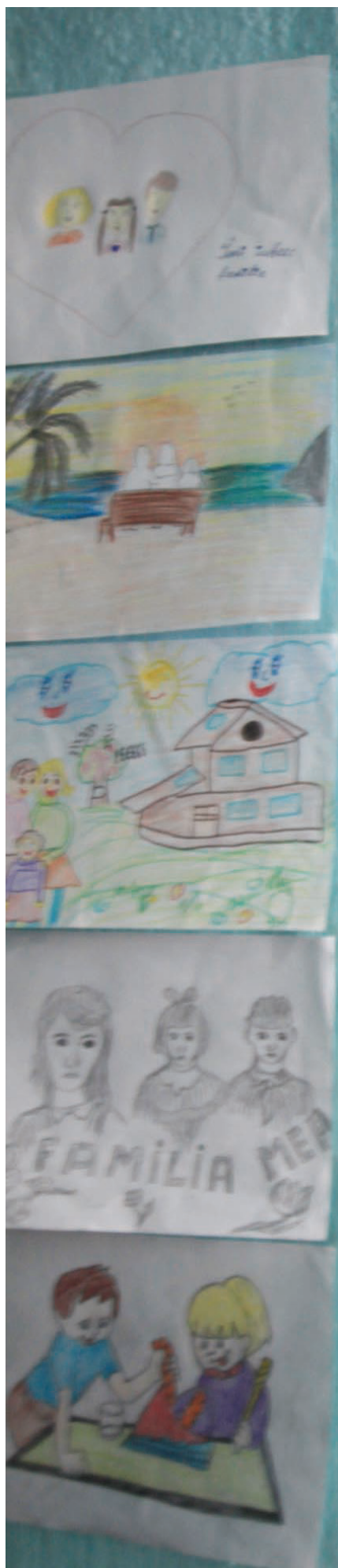
În data de 5 martie, dna Stanida Javgurean, profesoară la disciplina *Religie*, a ținut un discurs, la tema: *Caracteristicile și baza unei Familii fericite și sănătoase!* Utilizatorii au vizionat lucrarea în Power Point la tema de mai sus și au reținut, că Familia ar trebui să învețe iubirea, respectul și înțelegerea, prioritar este și de a aprecia dăruirea și sacrificiul părinților, de a începe dimineața și a mulțumi seara cu o rugă către Dumnezeu pentru părinții și bunicii tăi, acest gest începător ar disciplina mai mult copii și adolescenții.

La concursul de desen *Familia Mea!*, la care a asistat profesoara de artă plastică dna Lilia Cazac, fiecare din participanți a avut sarcina de a schița acele momente memorabile din viața fiecărui copil care extinde atmosfera procreantă de culori sau figuri ce formează un sens, o trăire care a dat murguri unei familii cu principii de credință și omenie.

La data de 7 martie 2019, utilizatorii serviciului modern

de bibliotecă *Clubul Artiștilor* au prezentat numere artistice la spectacolul dedicat Zilei Internaționale a Femeii, cu genericul: *Sărut mâna, Mama Mea!*

Pe parcursul lunii martie utilizatorii Bibliotecii Publice au frecventat gratuit serviciul modern de bibliotecă educațional în IT, unde

au învățat să creeze un CV european, o pagină în Word, Excel, studierea limbilor străine online în programul Duolingo (la alegere), etc., în perioada vacanței și sfârșitul lunii curente au vizionat cu curiozitate din lectura obligatorie și suplimentară, povești în format electronic și sonor la SMB *Ora Poveștilor* și *Ora Cinema*.

DECLARAȚIE DE REÎNTREGIRE A ROMÂNIEI

În baza unității de neam a românilor din Republica Moldova/Basarabia și a celor din România, care din punct de vedere lingvistic, istoric, cultural și religios suntem unul și același popor, poporul român, moștenitorul celei mai vechi civilizații din Europa, civilizația Cucuteni, cu vechime de circa 5000 (cinci mii) de ani, în legătură cu Centenarul Marii Uniri de la 1918, în puterea adevărului istoric și al dreptului de neam, pe baza principiului că popoarele sunt în drept să-și hotărască soarta, precum și în numele locuitorilor orașului Durlăști, care ne-au ales în calitate de consilieri, Consiliul or. Durlăști adoptă următoarea Declarație:

1. Ne exprimăm acordul la Reîntregirea României, care a fost consfințită prin Actul Unirii cu Patria-Mamă România, în anul 1918, mai întâi a Basarabiei, la 27 martie 1918, apoi a Bucovinei de Nord, la 28 noiembrie 1918 și a Transilvaniei, la 1 decembrie 1918. Fiind recunoscut și ratificat pe plan internațional, din punct de vedere juridic Actul Unirii este valabil până în prezent, căci nu a fost anulat de nicio instanță națională sau internațională;
2. Condamnăm odiosul pact Ribbentrop Molotov, încheiat între regimul stalinist al URSS și regimul nazist al Germaniei, la 23 august 1939. Acest pact a dus la anexarea forțată de către imperiul dictatorial stalinist, URSS, a teritoriilor românești, care făceau parte legală din Statul Român: Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța. După ocupare, acest regim terorist și sângeros, s-a dedat la crime și atrocități pe care locuitorii băștinași nu le-au mai cunoscut până atunci: arestări și condamnări

ale oamenilor nevinovați, confiscări de avere agonisită prin muncă cinstită, deportări în masă, execuții publice, înfometare artificială și deznaționalizare a milioane de cetățeni români băștinași, locuitori legitimi pe aceste teritorii românești de secole și milenii.

Deși pactul a fost denunțat de către URSS încă la 24 decembrie 1989, conducerea de la Kremlin a făcut și face în continuare tot posibilul, ca să mențină consecințele acestui pact valabile și în zilele noastre. Cu părere de rău, consecințele odiosului pact al lui Hitler și Stalin, doi monștri ai secolului XX, condamnați de istorie, mai sunt suportate și astăzi deja de a treia generație de cetățeni români din Republica Moldova/ Basarabia, din Bucovina de Nord, din Ținutul Herța și din sudul Basarabiei. Ne adresăm către Guvernele și Parlamentele de la București și Chișinău să condamne de comun acord acest pact și să înlăture consecințele lui, să ceară despăgubiri prin tribunalul internațional de la Haga făptașilor acestui genocid, dar și succesorilor Germaniei Hitleriste și succesorilor Uniunii Sovietice Staliniste și să se porceadă la retrocedarea teritoriilor românești ocupate abuziv în urma acestui pact stalinisto - hitlerist.

3. Solicităm Parlamentului României și Parlamentului R. Moldova să adopte cât mai urgent o Declarație comună de Reîntregire a României și să întreprindă toate acțiunile necesare ce tin de adoptarea Legilor în acest sens, în vederea îndeplinirii scopului propus.

Prezenta declarație este semnată de către majoritatea consilierilor din Consiliul orașului Durlăști:

Stefan Sofronovici
Carmu-Roxanu Lucia
Cutulaba Victor
Pacaru Andrei
Carabuta Petru
Neacitu Dorin
Pocan Emilian
Ion Arsenii

Mezicaru Eugeniu
Storcu Tudor
Victor Iuliu
Cuculea Gheorghe
Pacatu Teodor
Rotaru Ion
Andrei Balan

Nicolae Grigorescu. Car cu boi

